

ELŐFIZETÉS.

HELYSEN:

Egy évre 28 korona.
Fél évre 14 korona.
Egy negyed évre .. 7 korona.
Egy óra 2 k. 40 f.

VIDÉKEN:

Egy évre 32 korona.
Fél évre 16 korona.
Egy negyed évre .. 8 korona.
Egy óra 2 k. 80 f.

ARADI KÖZLÖNY

FOLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 367.

KLADOHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 161.

Arad, 1916.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Péntek, december 1.

Ferenc József utolsó útja.

— Eltemették a nagy királyt. —

— Bécsi tudósítónk telefonjelentése. —

Igazi fejedelmi disszel s mindannak a pompának kifejezésével, amelyet az udvari szertartás ilyen mély-ségesen szomorú alkalomra előir, az uralkodóháznak, a szövetséges és barátságos államoknak, továbbá a monarchia népeinek emberemlékezet óta nem látott kegyeletével helyezték ma ősei sírboltjába Ferenc József császár és király ő felségét. Az általános tisztelet, amellyel a megboldogult uralkodót az egész művelt világ körülvette, a két esztendőnél régebb idő óta tartó harcok, amelyekben oly nagyszerűen megállta a tűzpróbát a monarchiának a hatalmas német birodalommal, Törökországgal és Bulgáriával való szövetsége, a nagy birodalom népeinek mély-séges szeretete és ragaszkodása az elhunyt uralkodóhoz, amely ebben a háboruban még ragyogóbbnak mutatkozott, mint azelőtt: mindez nagyszerűen érvényesült a temetés komor ünnepeiben, amely nemcsak az elhunyt uralkodóhoz méltóan, impozáns, bensőséges végtisztesség volt, hanem egyúttal meghódolás is. A meghódolás pedig külsőségeiben, nagyszerű érzéseiben őszinte tanuságot tett arról, hogy a megboldogult király milyen áldáson s tökéletesen végezte nagy küldetését, két emberöltőnél hosszabb időn át szentelvén egész életét, bölcsességét és erejét népeinek. Miképen Ausztria és Magyarország hősi csapatai hűséges szövetségeseikkel egyesülve a legnemesebb hazatiságtól és lelkesedéstől eltelve, nemcsak a szeretett haza határait védik, hanem messze határokon túl is fényt, dicsőséget szereznek az ellenségek országában meglobogtatott habsburgi zászlónak: úgy sorakoztak a monarchia két-államának népei is, az összes nemzetiségek lelkes hazaszeretettel, a legforróbban szeretett uralkodó trónja körül, mint egységes testvérnép, mint egyetlen nagy népcsalád, amely ma mély fájdalommal adta utolsó tiszteletnyilvánítását elhunyt fejedelmének.

A roppant nagy harctereken ezer meg ezer ágyu dördül Ferenc József emlékének tiszteletére, temetése órájában végtisztességül, amilyen egyetlen uralkodónak sem jutott eddig. Így szállt fel ezek szívéből, akik gyászünnepeken közvetlenül részt-

vettek, a százezrekből, akik szemtanúi voltak ennek a páratlan gyászpompának, a hűséges alattvalók millióinak szívéből, a két birodalom összes harangjainak kongása közben a megboldogult uralkodó lelkiüdvéért való imádság és az a kívánság, bár teljesednék a megdicsőült uralkodónak az az utolsó kívánsága, hogy a dicsőséges birodalom a Habsburgok trónján ülő fiatal császárral és királylyal győzelmesen befejezett harcok után békének és fejlődésnek fényes, azelőtt soha sem remélten nagyszerű korszaka felé haladjon.

(„Kaiserwetter“)

Az időjárás az utóbbi napokban borult és hűvös volt, a délelőtti órákban azonban felderült. Mikor a temetés órája közeledett, vörösfényes napsütés áradt a városra. A híres „Kaiserwetter“, amely oly számos ünnepi alkalommal emelte az elhunyt uralkodó útjának külső fényét, utolsó útján is hű maradt hozzá. Meghatottság tükröződött vissza a sok százezernyi tömeg arcán, számosan sirtak. Délelőtt 10 órakor Seidl dr., a Burg plébánosa és kísérete Misererert tartott. Egyidejűleg az összes oltároknál misét mondtak.

(Elindul a gyászmenet.)

Kevéssel déli egy óra után megindultak a belső Burgter fele a bécsi szegényházak, jótékony alapítványok, kolostorok tagjai, az Augustinusok templomától. A Hofburg kápolnájában Seidl, a Burg plébánosa szentelte be először a holttestet, nagy papi segédlettel, mire az udvari komornyikok és lakájok felemelték a koporsót, élükön a Hofburg papságával, a segédkező udvari káplánokkal, sekrestyésekkel. A svájci udvarban álló halottaskocsikhoz vitték a koporsót, melyet Montenuovo Alfréd herceg, első főudvarmester követett a pálcával. Azután a három legfőbb udvari méltóság, a testőrkapitányok, a magyarországi udvari marsall, a főhadsegédek, két hercegi kamarás, szárnysegédek s a koporsó mellett pedig nyolc nemes apród haladt, égő viaszlámpával és az arciere magyar és darabont testőrök.

A halottas kocsira emelt koporsó újabb beszentelése után Bécs városának összes templomaiban egyszerre kondultak meg a harangok s a gyászmenet elindult. Elöl két udvari lovasz léptetett lámpással, utánuk egy eskadron lovasság, egy udvari fullajtár; ezek nyitották meg a gyászmenetet. Most egy udvari kocsit következett a belső komornyikkal, majd egy udvari biztos lóháton, ezután két udvari diszhintó a szárnysegédekkel, egy kétfogatu udvari diszhintó hercegi rangban levő kamarásokkal,

egy hatfogatu udvari hintó a főhadsegédekkel, két udvari lovasz lámpással, majd egy hatfogatu udvari diszhintó az udvari méltóságokkal, gárdakapitányokkal, a magyarországi udvari marsallal, egy másik diszhintó az első főudvarmesterrel, ezután ismét egy hatfogatu udvari diszhintó főkamarással és az udvari főmarsallal. Mindegyik udvari diszhintó között két-két udvari lovasz ment lámpással.

Ezután következett a gyalogos testőrség egy szakasza, majd a lovastestőrség csapata gyalogosan, a két darabont testőrség egy-egy szakasza, tisztjeinek vezetésével.

(A halottas kocsit.)

Utánuk gördült lassu méltósággal a fekete drapériás halottas kocsit a koporsóval. Ebben a kocsiban nyolc fekete paripa volt befogva. A kocsit két oldalán négy belső lakáj haladt, égő viaszlámpákkal, továbbá négy nemes ifju, két gárdatiszt, az arciere magyar testőrség négy közkatónája, egy tiszttel, egy őrmesterrel. Továbbá a két darabont testőrség és a lovas testőr eskadron nyolc-nyolc gárdistája. Végül a gyalogos testőrezred nyolc tagja. A kocsit jobb oldalán a főlovászmester lovagolt. A halottas kocsit, az arciere testőrség brigádja, a magyar lovas testőrség brigádja, továbbá egy század gyalogos és egy eskadron lovaskatona követte.

(Ferenc József elhagyja a Burgot.)

Abban a pillanatban, amikor a halottas kocsit a Schveizi-kapun át a Burg belső terére ért, amelyet épen úgy ellepett a néptömeg, mint a külső teret, a Burg őrsége utóljára tisztelgett megboldogult legfelsőbb Hadurának. Gyászfátyollal bevont zászlója utóljára hajlott meg Ferenc József előtt. Savojay Jenő herceg és Károly főherceg ércszobrai között, akinek emléke sohasem volt élénkebb, mint ezekben a válságos napokban, haladt el a menet. Azután Mária Terézia, a Habsburg Lotharingiai ház ősanjájának szobra előtt jutott ki a nagy Ringre. A Burg külső kapujának feketével bevont obeliszkjein magasra lobog a láng a gyászmenet útján, a katonák sorfala mögött százezrekre menő néptömeg sorakozott.

(Tisztelognak a tábornokok.)

A Ring-strasse palotáinak ormán hosszú fekete zászlók lobognak. Ugyanezt látjuk a Ferenc József rakodópart palotáin. Az udvari Operaház előtt levő kandelláberek áldozati lángja lobog. Mindenütt, anterre a menet elhalad, sűrűn megtelt minden ablak résztvevő közönséggel. A Ringstrasse kocsitjának tulsó oldalán, a Mária Terézia szobrától az új hadügyminisztériumig, a nem tényleges táboro-

kok és a bécsi helyőrségnek azok a tisztjei, akik nem voltak szolgálatban, álltak sorfalat, hogy utóljára tisztelegjenek legfőbb haduruknak.

A Schiller és Götze szobra között az elhunyt uralkodó által alapított udvari Operaház előtt az Operaringre ér a menet, azután a Schwarzenberg-platzot, a városi parkot, az Iparművészeti Muzéumot, az új hadügyminisztériumot, Ausztria-Magyarország megfiatalodott fegyveres erejének eme jelképét érinti néma gyászszal. Fedetlen fővel várja mindenütt a nép a hatalmas gyászmenetet, amelyet az osztrák királyságok és tartományok, Magyarország vármegyei s városi küldöttségei, Horvát-Szlavonország küldöttségei, számtalan testületnek tisztviselői és küldöttsége zárja be.

Amikor a tulajdonképpeni gyászmenet a Rothenturn Strassenél lévő Mária hidhoz ért, a menet egy része szétoszlott.

(Utolsó mise a Szent István templomban.)

Fközben összegyülekeztek a Szent István templomban tartandó gyászmisére az uralkodó család tagjai, rokonai és barátai, az uralkodóházak Bécsbe érkezett tagjai, rendkívüli küldöttek, diplomáciai testület, titkos tanácsosok, a minisztériumok, a központi hivatalok tisztviselői, a tábornoki kar s azok a tiszték, akik mentesek a szolgálattól, a birodalmi gyűlés, a magyar országgyűlés mindkét Házának elnökei s tagjai, Bécs és Budapest képviselő testületének elnökei és más küldöttségek.

Röviddel három óra előtt érkeztek az ódon székesegyház főkapujához Károly király, Zita királyné őfelségeik kíséretükkel. A székesegyház földjét fekete posztóval vonták be, a hatalmas pillérek pedig félmagasságban fekete szövettel, melyeken az uralkodó ház cimereit helyezték el. Az oratoriumok falát is bevonták feketével. Feketék az imaszámolyok is és fekete terítőt borítottak az oltárra is, a melyen a megboldogult uralkodó cimereit helyezték el. A hatalmas bejárattól a presbitériumig katonai sorfal állott. Amikor jelentették, hogy a gyászmenet közeledik a legfőbb és főbb személyiségek elfoglalták a nekik kijelölt imaszámolyt s üllőhelyet a presbitériumon, míg Piffel bíboros hercegérsek a segédkező püspöktől, prelátusoktól követve, a kikhez a káptalan papság csatlakozott a sekrestyéből a főbejáróhoz ment, hogy a felséges halottat fogadja.

A koporsót leemelték a kocsiról s a papsággal élén nyolc nemes ifju testőrtiszt a presbitériumbá vitte, katalalkra tette. A koporsót az első főudvarmester követte pálcával, utána a többi udvari tisztség, méltóság viselői, a magyarországi udvari marsall, a hadsegédek, a szárnysegédek s a hercegi rangban lévő kamarások.

Piffel bíboros hercegérsek, a koporsóhoz lépett s beszentelte a holttestet. A tágas templomot utolsó helyig megtöltő gyászoló gyülekezetet mélyen meghatotta s áhítatos hangulattal töltötte el a szertartás, mely három óra után husz perccel végződött.

(Utban a sirboltban.)

Az udvari zenekar énekeseinek kíséretével ismét felemelték a koporsót s ugyanavval a kísérettel, amellyel a templomba behozták, vitték ismét vissza a kocsira.

A gyászoló menet elindult. Közvetlenül a halottas kocsit után a király, királyné őfelségeik fogata következett, azután a külföldi felséges vendégek, majd a főhercegek, főhercegnők, tenseséges vendég hölgyek, a külföldről érkezett rendkívüli követek, külföldi tiszt küldöttségek, felséges s fenseséges vendégek kísérete, majd

azoknak az ezredeknek küldöttsége, amelyeknek tulajdonosa a meghalt király volt. A menetet arciere s magyar lovas testőrök, egy gyalogoszázad, egy eskadron lovaskatona zárta be, amely a táborból érkezett. A katonák sorfalai között tette meg az utat a Kärtnerstrassen, Neu Markton keresztül a kapucinusok templomáig a menet.

(A sirboltban.)

A kapucinusok templomában a papság fogadta a koporsót, amelyet bevitték a templomba s katalalkra állítottak. Felséges, fenseséges uraságok s mindazok a személyiségek, akik a holttestet az utnak eddig az utolsó részéig elkísérték, elfoglalták helyüket a teljesen feketébe borított templomban. Most mégegyszer beszentelték a holttestet. Az udvari énekkar elénekelte a Liberát, azután felemelték a koporsót s az összes jelenlevők imádsága közben fáklás kísérettel a kapucinus atyák vezetésével levitték a sirboltba. Könyekkel telt szemmel, fájdalomba borultán kísérték a királyi család tagjai s a többi jelenlevők a koporsót tekintetükkel a sirboltba.

A sirboltba Károly király őfelsége, a főudvarmester pálcával, a két hercegi rangban lévő kamarás követték a koporsót, amelyet az előcsarnokban letettek, hogy későbbi időpontban az elhunyt uralkodó kívánságához képest Erzsébet királyné és Rudolf trónörökös szarkofágja között helyezték el véglegesen. Az újabb beszentelés és halotti imádság elmondása után az első főudvarmester átadta a koporsó kulcsát a kapucinus atyák gvardiánjának s azt oltalmába ajánlotta. Károly király kíséretével együtt visszatért a templomba s azután a felséges és fenseséges vendégek eltávoztak.

Károly király, a királyné és a trónörökös.

Negyed négykor dobok pergése és fojtott kúrtrivaigás közben megérkezett a hatalmas gyászmenet a kapucinusok templomához. A templom bejáratánál hófehér ruhában hosszú szál gyertyával a kezében a kapucinusok gvardiánja várta a menetet. Mögötte állott Nepallek lovag udvari szertartási igazgató. A király koporsója mögött nyolc-tíz lépésre hajadon fővel jött Károly király, mellette Zita királyné, aki kézen fogva vezeti a szőke fürtű trónörökösöt. *Éz a megindító látvány mély hatást tett mindenkire, egyetlen szem nem maradt szárazon.*

A király és a királyné szemében könyek esillogtak a gyászszertartás alatt. Ferenc József Ottó főherceg trónörökös pedig zokogva sirt. A királyi pár után a bolgár cár, utána a német trónörökös következtek, mindketten magyar huszártábornoki egyenruhában, mellükön a Szent Istvánrenddel.

A királyi család után az uralkodó ház tagjai vonultak be a templomba. A kapucinus templom körül fehér lovas gárdisták diszszázada teljesített szolgálatot. Osupa kitüntetett harcosokból áll ez a diszszázad. Alig hogy az udvar eltávozott a templomból, a közönség is szétoszlott az utcákra és mély megilletődéssel teli gyász borult a császárt sirató Bécsre.

Magyarok hejye a Szent István templomban.

A temetésre érkezett magyar vendégek félegy és félkettő között érkeztek meg három különvonaton. A pályaudvaron a különvonatok a király személye körüli minisztérium és a

rendőrfőnökség megbízottjai fogadták. Az állomásról a részükre külön fenntartott villamos kocsikba ültek, amelyek a Wolseileig vitték őket. Itt gyülekeztek a Magyarországból érkezett többi vendégek is, a képviselőháznak, a vármegyéknek és városoknak azok a képviselői, akik nem a különvonattal jöttek Bécsbe.

Háromnegyed kettőkor a magyarok elindultak a Szent István templom felé. A templomban a főhajó középső részén foglaltak helyet, még pedig a főrendiház és a képviselőház tagjai az oltár közelében levő két oszlop között. Valamivel későbben érkeztek meg a Reichsrath tagjai, akiket közvetlenül a magyar képviselőház tagjai mellett helyeztek el. A magyar kormány tagjai az oltár közelében ültek.

Az egyházi szertartás befejezése után a magyar vendégek legnagyobb része ismét a Wolseilén gyülekezett és itt szállott fel a részükre fenntartott villamos kocsikra. A villamosok a keleti pályaudvarra vitték őket. Öt és hat óra között indult el Bécsből a három külön vonat, amellyel a vendégek haza utaztak Budapestre. A király személye körüli magyar miniszter köszönetet mondott a bécsi rendőrségnek a magyar vendégek előzékeny fogadtatásáért. A magyarság impozáns részvéte a gyászünnepségen mindenütt mély hatást keltett.

Képek a temetésről.

(Egy millió résztvevő.)

Bécsből telefonálja tudósítónk: Soha esemény olyan mélységes benyomást nem keltett talán még a nézőkben, mint a mai temetés szivhezszóló gyászpompája. Felejthetetlen emlék, amelyet nem lehet a szívből kitörölni soha, amely megmarad késő öregségünkre is: az a kép, midőn az ifju király és királyné között zokogva ott tipegett a szőkefürtű kis trónörökös, fehér galléros matróruhában, karján fekete gyászszalaggal. Ép oly felejthetetlen marad az a jelenet, midőn a király koporsóját leemelték a kocsiról, és a koporsó eltűnt örökre, a kapucinusok templomának mély boltívei alatt. Az osztrák és magyar testőrség trombitái egyszerre szólaltak meg, tompított, fojtott hangon utolsó bucsuüdvözlésüket küldték a megdicsőült uralkodónak. A halkszavu kürtök szimbolizálták, hogy meghalt valaki, aki hős volt és ember, a legfelsőbb Hadur, aki szavaiban és tetteiben egyaránt a béke fejedelme volt.

Fényes látványt nyújtott a temetési menet. A királyi pár után haladt Ferdinánd bolgár cár, Lajos bajor király és Vilmos német trónörökös magyar huszártábornoki egyenruhában. Utánuk haladtak a német fejedelmek, az európai uralkodóházak képviselői és a királyi család tagjai, köztük József főherceg, Augusta főhercegnő és Jenő főherceg. Ezeket követték az osztrák és a magyar kormány tagjai, majd a küldöttségek következtek. Három óra után indult el a menet, amelynek élén a gárda haladt és udvari lakajok, testőrök. A Szent István templomától a kapucinusok templomáig az óriási embertömeg kalaplevőve, néma áhítattal hódolt az elhunyt uralkodójának, a tiszték szalutáltak, mély, igaz megilletődés fogott el mindenkit. Az utvonalon katonai kordon állott, amilyen nem volt talán még a világ tennállása óta. Az osztrák-magyar hadsereg összes ezredei, a közös ezredek, valamint a Dandwehr és a honvédezek is képviselve voltak a küldöttségben, minden ezredtől egy törzstiszt, egy hadnagy és egy altiszt volt jelen. A kiküldött altisztek mindegyikének mellén ott ragyogott a legszobor haborus kitüntetés: az arany vitézségi érem.

A temetés teljesen programszerűen folyt le, minden rendezavarás, vagy bántó incidens

nélkül. Örvedetes dolog, hogy semmi komolyabb baleset nem történt, az önkéntes mentőknek mindössze tizenegy esetben akadt dolguk. És ez nagy szó, ha elgondoljuk, hogy a bécsi rendőrség egy millió főnyire becsüli a gyászoló közönség számát.

A király holttestét háromszor szentelték be. Először az udvari plébánia templomában, azután a Szent István templomban, végül a kapucinusok templomában. Az első beszterelést Seidl, a Hotburg plébánosa végezte, a Szent István templomban Piffel bécsi hercegérsek látta el ezt a funkciót, míg a kapucinusok templomában ismét Seidl végezte a beszterelést. Alapos megbeszélések előzték meg azt a kérdést, hogy a beszterelést ki hajtsa végre, miután sok befolyásos személyiség azon a véleményen volt, hogy Skrbensky bíbornoknak, mint a legidősebb osztrák bíbornoknak kellene a király holttestét beszterelni. Viszont sokaknak az volt a nézete, hogy Csernoch János hercegprimásnak kellene a három beszterelés közül egyet elvégezni.

Mire a gyászünnepe végét ért, már leereszkedett az alkonyat árnyéka. Aki részt vehetett a gyászünnepeken, élete fogytáig megőrzi emlékezetében a megboldogult uralkodó iránt való szeretetnek s tiszteletnek megnyilvánítását. A sirbolt ezután bucsujáró hely lesz. A két birodalom s idegen országok népei zarándokolni fognak, hogy az istenben boldogult uralkodó iránt szeretetüket, tiszteletüket, becsülésüket lerójják.

Arz és Kövess csapatait támadták az oroszok.

Összeomlott az ellenséges roham

Budapest, november 30. (Hivatalos.)
A főhadiszállás jelenti:

Keleti harctér:

Mackensen vezértábornagy sikeresen előrenyomuló dunai hadserege a folyón való átkelés óta 43 román tisztet, 2421 főnyi légénységet, két nehéz és 36 táborigyűt, hét ágyut, hét gépfegyvert szállított be.

József főherceg vezérezredes hadsereg harcvonala:

Falkenhayn gyalogsági tábornok csapatai tegnap elfoglalták Pitestit és Campolungot. Campolungban 17 tiszt, 1200 főnyi légénység, hét ágyu, számos málha került a bajorok kezére. Az Uz völgy és a Tatár-szoros között az oroszok a keményen szorongatott román szövetségesük tehermentesítésére szánt támadásaikat nagy tömegekkel folytatták. Arz tábornok és Kövess vezérezredes hadseregei csaknem az egész arcvonalon éjjel és nappal elkeseredetten viaskodtak a mindig újra előretörő ellenséggel. Sok helyen ember ember elleni harcok folytak. Az orosz roham összeomlott. A kis helyi előnyök nem változtathatnak azon, hogy az ellenség nagy áldozatai tegnap is hiábavalók voltak. A harc tovább folyik.

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadserege:

Nincs jelentős esemény.

Olasz harctér:

Görztől keletre és a Karszt fensikon a tüzérségi harc időnként nagyon élénk volt.

Délkeleti harctér:

Albániában a helyzet változatlan. Hófer altábornagy, a vezérkari főnök helyettese. (A miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Megkezdődik az új lisztjegyek kiadása.

(Ki, melyik kerületnél jelentkezik)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Holnap, pénteken kezdődik a lisztelosztás új rendszerének egyik alapvető munkája, a közönség kezében lévő és általa kitöltött, ugynevezett B) igazolványok visszavitele a liszt hivatalba. Hat napi ideje van mindenkinek, hogy az új rendszer becsületes alapját alkotó és pontosan kitöltött igazolványokat visszajuttassa a hivatalba és ezután is figyelmeztetjük a háztartások fejeit, hogy tegyenek eleget kötelességüknek, mert különben ismét zavarok lesznek és a lisztelosztásnál jelentkező minden zavar nem kevesebbet jelent, mint *liszthiányt*.

Tehát holnaptól kezdve a jelzett igazolványok visszaszolgáltatandók, illetve minthogy mindenki két példányt kapott, az egyiket átadja a liszt hivatalnak, a másikat pedig ott a liszt hivatalban ellátják a szükséges bejegyzésekkel és visszaadják az igazolvány tulajdonosának. Minthogy a város területe kilenc kerületre van felosztva abból a célból, hogy mindenki a lakásához közelebb eső helyen kapja meg a lisztet, a liszt hivatal is kilenc kerületre osztja be az egész lakosságot. Mindenkinél az igazolványát az a kerület veszi át, amelyhez az illető háztartás tulajdonosa lisztvásárlás szempontjából tartozik. Aki tehát például az első kerületben lakik és a Boros Béni-téren lévő hatósági üzletben veheti a lisztet, az a liszt hivatalban „első kerület” felirással ellátott helyre megy és ott adja át az igazolványát.

Mikor valaki a liszt hivatalhoz felmegy, akkor ennek előszobájában két ajtót talál. Egyik a bejárat. Ez a volt anyakönyvi hivatal. Ide belépve talál egy tisztviselőt, aki elkéri tőle az igazolványt és megnézi, hogy az igazolvány tulajdonosa melyik utcában lakik. A tisztviselő tudja, hogy az illető utca melyik kerületben van és azonnal ráírja az igazolványra arra a helyére, amelyet a hatóság tölt ki, a kerület számát. Ezután lép be az igazolványos a hivatalba és megy oda, ahhoz a kerületvezetőhöz, amelyhez ő tartozik és aki az ő igazolványába beírja, hogy hány adagra és milyen adagra van joga, mennyi lisztet és mennyi kenyert vásárolhat. Mint említettük, az igazolvány egyik példányát visszaadja a félnek a kerületvezető, a másikat pedig ott tartja a hivatal részére. Ez utóbbi alkotja majd az alapját az a fogyasztók és a lisztüzletek ellenőrzésének. Minthogy még a mai napon is előfordul, hogy olyan emberek is jöttek városi lisztért, akiknek saját bevallásuk szerint otthon métermázsa számára van lisztjük, még egyszer hangsúlyozzuk, senki ne tegyen kísérletet arra, hogy a városi lisztjét vegye igénybe mindaddig, míg otthon akárcsak egy napra való lisztje is van, mert a legrutább bünt követi el, amelyet nemcsak a helyi hatóság torol meg a legszigorúbban, hanem az Országos Közélelmezési Hivatalnak is jelentést kell tenni minden ilyen kihágásról és mint Kúrthy Lajos báró ma érkezeti rendeletében mondja, meg fogja találni ő is a módját annak, hogy az ilyen alakok országosan kerüljenek a peltengerre.

Alább közöljük, az új kerületi beosztást, amelyből mindenki megtudhatja, hogy melyik hatósági üzletben vásárolhat lisztet, de megtudhatja azt is egyuttal, hogy a liszt hivatalban melyik kerületi vezetőhöz forduljon, hogy gyorsan és fennakadás nélkül birtokába jusson a pontos adatokkal ellátott igazolványának.

I. kerület. Ide tartozik Almos-utca, Abaffy-utca, Béla-tér, Bajza-utca, Baross Gábor-utca, Bethlen-utca, Csokonai-utca, Dugonits-utca, Erzsébet-utca, Erdélyi-utca, Fábian Lajos-u., Műv. fűtőház, Acsev. fűtőház, Gizella-u., Gyermekmenhely, Gaál László-, Holtmaros-sor, Kürtösi-u. 32 ház, Kalász-u., Lövész-u., Lei-

ningen-u., Lenkei-u., Lehel-u., Mikszáth Kálmán-u., Mikolai Bertalan-u., Mária-u., Nagyvárad-ut, Ormai N. órházak (3), Ujtelep, Part-u., B. v., Pécskai-ut, Polt. Pécskai-ut 14 számig, Simándi-u., Szőlő-u., Szentléányfalvi-u., Vas-u., Zsófia-u., Zsidótemető, Zimándi utcák és Zimándi-utca.

Ezen utcákban lakók részére a Boros Béni-téren levő VI. számú hatósági üzlet adja ki a lisztet.

II. kerület. Ezen kerülethez tartozik: Arany János-utca, Boros Béni-tér, Dezső-utca, Dobó-utca, Edelspacher-utca, Erzsébet királyné-körút, 41—61-ig számok. Fa-utca, Fa-lerakóhely, 5—10-ig a számok, Felső-Marosparti csőszházak (2 ház), Farkas-u., Holtmaros-sor, 5. a. 6-9. számok, Munkácsi Mihály-u., Motorosvasút műhely telep, Nádor-u., Orey-, Széll-, Török Gábor-u., Gróf Tisza István-ut, Tél-, Verbőczy-u., Zsilip (Elővizcsatorna).

Ezen utcákban lakók részére a Boros Béni-téren levő VI. számú hatósági üzlet adja ki a lisztet.

III. kerület. Ezen kerülethez tartozik: Gróf Apponyi Albert-ut 1—8-ig számok, Andrassy-tér, Battyhány-, Deák Ferenc- és Dessewffy-u., Erzsébet királyné-körút a Maros-utca-tól a Petőfi utcáig, Fábian-, Ferenc-tér, Ferdinánd-, József Főherceg-ut, Karolina-, Könyök-, Kőlesey-, Kazinczy-, Kiss Ernő-, Kosuth-, Kiss-utcák, Luther-tér, Kossuth Lajos-tér, Magyar-, Maros-, Petőfi-, Perényi-, Révai-, Salacz-, Sárosi-, Schweidel József-, Széchenyi-, Szent László-, Tabajdi Károly-, Török Ignác-, Varjassy József-, Vesselényi-, Vécsey és Weitzer János utcák.

Ezen utcákban lakók részére a Széchenyi-utcai III. és a Kossuth-utcai VII. számú hatósági üzletek adják ki a lisztet.

IV. kerület. Ezen kerülethez tartozik: Andrányi Károly-u., Demeter-, György-u., 40—67. számok, Honvédfusár laktanya mögött levő felügyelő-ház, Illés-u. 43—86c. számok, Közvágóhid, Kasza-u., Legelő-sor 19—40. számok, Magyar-, Mihály-u. 40—72. számok, Miklós-u. 19—40. számok, Nikolits téglatelep, Sarló-, Tagányi-telep, Varjassy Lajos-u. 1—78 számok, Vusártéri-u., Városi Kertész-telep, Vágóhid melletti csőszház és a Vágóhid-utca.

Ezen utcákban lakók részére a Sarló-utcai IX. számú hatósági üzlet adja ki a lisztet.

V. kerület. Az V. kerület utalvány-kiosztó helye a Rákóczi-utcai siket-néma iskolában (Rákóczi-u. 25. a. sz.) van. Ezen kerülethez tartozik: Aulich Lajos-u. 1—7. és 12—22. sz. Atzél Péter-, Asztalos Sándor-, Árpád-tér, Apponyi Albert-u. 12., 13. és 17. számok, Atilla-tér, Bem-, Boeskey-, Besze János-, Chorin Aron, Eötvös-u., Erzsébet királyné-körút 1. a. 2., 8., 10. és 12. számok, Florian-u., Fa-telep 21., 25. számok, Forray-u., Heim Domonkos-, Hasszinger-, Hunyadi-, Kinizsi-, Lovarda-, Lázár Vilmos-, Lujza-, Rákóczi-, Rövid-, Szent István-, Sina-utcák, Szabadság-tér, Simonyi-u., Thökoly-tér, Vörösmarty-, Zrínyi és Zoltán utcák.

Ezen utcákban lakók részére a Forray-utcai I. számú hatósági üzlet adja ki a lisztet.

VI. ker. Ezen kerülethez tartoznak: Borona-u., Csiky Gergely-u., Demeter-u. 18—43. sz. és 87—104. sz., György-u. 15—39. sz. és 70—96. számig, Illés-utca 20 | a., 42. sz. és 86 | a—113-ig, Kapa-u., Kápolna-u., gr. Károlyi-u., Legelő-sor 6—18 | a. számig, Mihály-u. 14—30 | a. számig, Miklós-u. 2—3—18-ig és 44—74 számig, Póltenberg Ernő-u., Teleky-u., Urbán Iván-u. és Varjassy Lajos-utca 71—101-ig és 80—152-ig.

Ezen utcákban lakók részére az Urbán Iván-utca 5. számú, IV. számú hatósági üzlet adja ki a lisztet.

VII. ker. Ezen kerülethez tartoznak: Beresényi Miklós-u., Boeskey-tér, Csernovics P.-utca, Damjanich-, Félkerék-, Görbe-, Hajó-, Halter, B. Határ-u. 7—11. számig, B. Határ-u. 13—22-ig, Kis Molnár-u., S. Alsómarospart-sor, Ovár, Ovár-tér 8., Part-u. Szekeres-u., Szent Pál-u., Tökölly Imre-u., Vadász-kürt- és Vilmos-utcák.

Ezen utcákban lakók részére a Csernovics- és Beresényi-utca sarkon levő V. számú hatósági üzlet adja ki a lisztet.

VIII. ker. Ezen kerülethez tartozik: Akác-, Angyal-, Aranykéz-, Arok-, Botond-, Csatorna-

Darányi-, Fácán-, Fürj-, B. Határ-u. 1—3 számig, S. Határ-u. 14. számig, Kálmán-, Kelemen-tér, B. Koszoru-, Lajos-, Margit-, Mikos Kelemen-u. 1—17-ig és 2—18-ik számig, Mozsár-, Péter-, Süveg-tér, Szarvas-, Szent Péter-tér, Trombita-, Vendel- és Virág-utcák.

Ezen utcákban lakók részére a Lipót- és Mikos Kelemen-utcák sarkán levő X. számú hatósági üzlet adja ki a lisztet.

IX. kerület. Ezen kerülethez tartoznak: Alsótemető-, Aulich Lajos-u. 7 | a—11-ig, Csálai-, Cserép-, Csutora-, Demeter-u. 1—18-ig és 105—130-ig, Gyár-, György-u. 1—14-ig és 93—123-ig, Illés-u. 1—20-ig és 113 | b—137-ig, Hona-, Knézich Károly-, Kosár-, Közép-, Lachner György-, Legelősor 1—5-ig, Lipót-, Maros-

táj-, Mihály 1—13-ig és 105—114-ig, Mikos Kelemen-u. 21—65-ig és 20—64-ig, Miklós-u. 1—1a és 76—86-ig, B. Töltés-u., S. Töltés-u. S., Uj-u., Varjassy Lajos-u. 102—151-ig és 154—230-ig, Volgy-utcák.

Ezen utcákban lakók részére a Varjassy Lajos-utca 159. sz. alatt a VIII. számú hatósági üzlet adja ki a lisztet.

X. kerület. Ezen kerülethez tartoznak: Gáj, Sága, Sógai munkástelep, Poltura és az egész külhatár.

Ezen utcákban lakók részére a Pécskai út 2. sz. alatt levő XI. sz. és a gáji elemi iskolában levő XII. számú hatósági üzlet adja ki a lisztet.

Hangulatok a lövészárókban.

III. „Feldwache.”

Tábori őrszolgálat. Egy erdő szélén egy altiszt négy emberrel, benn az erdőben, háromszáz lépésnyire tőlük, az orosz rajvonal. Nem látni mást, csak fákat, az ősz hervatag, szomorú pompájában. Zöldelők fenyőfák és arany-sárga tölgyek egymás mellett. A két szín egybevegyül és valami különös, furcsa, mégis gyönyörű keveréket ad. Tizenkét óráig tart a szolgálat. Egy kis fedezékféle van az erdő szélén, a „Feldwache” ott tartózkodik. Előtte vékony, alacsony, egysoros drótkerítés, kényelmesen át lehet hágni rajta. Két legény puskáját egy fához támasztva áll és figyel. A másik kettő a fedezékben pihen. A parancsnok ott van a figyelőknél. A felelősség az övé, nem engedi nyugodni. Reggel ötkor jön ki a Stellungból a Feldwache, ott marad esti szürkületig. Mikor már homály ereszkedett a földre, akkor érkezik a felváltás, az ott marad reggelig. Hetenként két-háromszor is rákerült egy altisztre a szolgálat.

Ez az őrszolgálat tizenkét óráig izgalom. Az a tudat, hogy baj esetén szinte kizárt a menekülés, örökös izgalomban tartja az embert. Ha nappal jön az ellenség, százszor leléhet, míg a Stellungba vissza lehet húzódni, ha éjszaka ér a támadás, alig lehet észrevenni, csak mikor odaértek már közvetlenül a drót elé. Ez az erdő sohasem csendes. Nappal állandó zaj hallatszik ki mélyéből. Harkályok kopácsolnak, mókások ugrálnak, megremegnek alattuk a vékony faágak, zörögnek, zizegnek, a katona egész lelkével figyel és hallja azt is, hogy benn az erdőben az oroszok beszélgetnek. Éjjel se pihen el a lárma. Rejtelmes, fantasztikus zaj hallatszik. A felizgatott fantázia léptek nesztét véli hallani. A figyelő megszorítja fegyverét, lövésre készen tartja. Aztán hirtelen csendes lesz minden, nem volt semmi. Golyók zizzennek az ágak között. Siró, fájdalmas hangjuk úgy belemarkol a szivekbe. Cél-talan, ok nélkül kilőtt golyók. Aki lövi, nem lát semmit, csak vaktába sütögeti a fegyverét, hogy a mieink lássák, ébren vannak. De az oktalan, buta golyót néha elfogja tulzott kötelességérzet. Es eltalál valakit, pedig nem is akartak találkozni vele. A drótsövénynél álló őrszem jaj nélkül, hangtalanul lebukik. Nem is tud róla senki. Amikor a felváltás jön, akkor látják csak, hogy halott.

Mikor már jó ideig voltunk a Stellungban, egy este parancsban jött, hogy másnap reggel elmegyünk onnan, tartalékba kerülünk. Csak még az éjszakát kell kiállani. És ugyanarra az éjszakára azt jelezték, hogy az oroszok támadásra készülnek. Délben zeneszó hallatszott az orosz állások felől, biztos jele, hogy az ellenség éjszaka megpróbál valamit. A nappali zene arra való, hogy kedvet, bátorságot öntsön a katonákba. A véletlen úgy akarta, hogy utolsó

éjszaka rám kerüljön a feldwache szolgálat. És kezdtem gondolkodni: mostanig nem történt semmi bajom. Éppen utolsó éjszaka fenyeget a legnagyobb veszély. Holnap reggel már elmegyünk békésebb vidékre, az életünk majdnem teljes biztonságtalan lesz. De én meghalok még ma éjszaka, ha az oroszok támadnak. És összeszorult a szívem. Bus halálsejtelem lepott meg. Eszembe jutott, amire még gondolni sem akartam soha: a halál. Meghalni... hiszen még olyan fiatal vagyok. Alig hogy kikerültem az életbe. Csak tanultam eddig, még nem is éltem. És mennyi minden van még előttem. Abrándok, tervek, reménysek izzanak fejemben. És meghalni idő előtt... Elnémulni, amikor kiáltani szeretne szavam. És otthon aggodó, féltő szeretettel várnak rám a szüleim... És szent szerelemmel várok valakire én. És csak egy éjszakáról van szó. Egy utolsó, halálos, szomorú, örökké tartó sötét éjszakáról. Aztán a reggelre gondoltam. Mikor majd eloszlik a homály, derengeni kezd és engem felváltanak. Milyen felséges érzés lesz: elindulni visszafelé, az életbe, tartalékba... De megérem-e a reggelt? Vajjon megérem?

Esteledett. Négy emberemmel kimentem az erdőbe. Felállítottam a „vedette”-ket, köztük maradtam én is. Egy fa mögé állva, visszafojtott lélegzettel, szorongó szívvel figyeltem ki a vigasztalan, fekete éjszakába. Az orosz golyók még a szokottnál is sűrűbben jöngtek a levegőben. Vagy csak én képzeltem úgy, hogy máskor nem szoktak ennyit löni. Egy ideig aztán csend volt, nem hallatszott semmi. A szomszédom hirtelen oldalba taszít a fegyverével, a kezével előre int, valami gyanúsat észlel. Végsőkig feszített érdeklődéssel fülelek én is. Csakugyan. Az erdőben mozog valami... Gallyak recsegnek, ropognak, mintha a sűrűsége át utat törne magának valaki. Ez a Halál... cikkázik át az agyamon a gondolat. De csak egy pillanatig. Aztán visszatér minden lélekjelenlétem és nyugodtan, éberen hallgatózom tovább. A zaj nem szűnt meg. A hangja olyan, mintha lépések közelednének felénk. Borús, esillagtalan az éjszaka. Egy méternyi távolságra se lehet látni. A zaj erősebb lesz... A lépések közelednek, már egészen itt lehetnek, közvetlen előttünk. Mindjárt bele fognak akadni a drótba... Mi ez? Valami recsegés, mintha a drótot vágnák. Csak tudnám, mennyien lehetnek? A katona megszólal mellettem. Tompa hangjából dühös kétségbeesés árad:

— Önkéntes ur, az Isten szerelméért, lövjünk már. Mire várunk még? Egy pillanat múlva már késő lesz.

— Nem szabad löni.

A katona lemondóan törődik bele a parancsba. Csodálok azon, hogy át tudom gon-

dolni a helyzetet. Egész higgadtan gondolkodom: Nem szabad visszavonulnom addig, amíg nem tudom meg, körülbelül milyen erős az ellenség. Még néhány pillanatig várhatok. Hátha csak valami vadállat. Ha lövöldözni kezdek elárurom a helyünket, esetleg ok nélkül alarmirozom a csapatomat. Hátha csak patrouille? Mikor a dróton átjutnak, azt meg kell hallanom. És abban a pillanatban sortűzet adunk, a sötétség leple alatt aztán majd csak elhúzódunk. A sortűz biztosan megállásra kényszeríti őket. Még várok.

Egy szempillantásnál nem tartott tovább ez az okoskodás. A neszt még mindig hallható volt. Egészen közel, legfeljebb tíz lépésnyire lehetnek tőlünk. Most, mintha vissza felé mennének... Igen, a lépések távolodnak... a zaj gyengébb lesz... megint ropognak az ágak... már benn lehetnek a sűrűségben... csend van... megmenekültünk... elmúlik ez az éjszaka...

Megnézem az órát. Nem bírom leolvasni hány óra van. Pedig úgy szeretném tudni. Beesuszok a fedezékbe, ott gyufát gyújtok. Istenem, még csak este tíz óra. Mikor lesz reggel? Soha, soha... Vissza megyek a katonákhoz. Még mindig csend van. Megered az eső. Zuhog. Örülök neki; talán ilyen időben az oroszok se tudnak támadni. Vissza bujok a fal alá és figyelek tovább. Nem hallok semmi különösöt. Csak az eső paskolja a fákat, szél veri az ágakat, csak a szívem dobog vadul, hevesen. Most már tudom, elmúlik ez az éjszaka is. De mikor, mikor? Mennyit kell még szenvedni addig.

Elmult... sokáig tartott, örökkévalóságnak tetszett, de elmult. Egy évig tartott minden óra, de hajnalodott mégis. A virradat percei voltak a legnehezebbek. Csak most, na, jaj, csak most ne történjék semmi! Mikor már percek kérdése a szabadulás. Dörengett... lassan-lassan kibontakoztak a szürkéségből a fák körvonalai, egyre ujongóbb örömmel ismertem fel a környezetet. Már világos volt szinte, a mikor megjötték a felváltók. Megváltóknak kellene nevezni őket. Négy ember és egy altiszt. Az altiszt bosszusan dörmögte:

— Visszavonták a parancsot. A Stellungban maradnak. Nem megyünk tartalékba.

Falus Lajos.

Athén az entente ellen.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

A Corriere dela Sera jelenti Athénből: Az entente-ellenes mozgalom folyton növekszik. A királyhű diákság megesküdött, hogy előbb hálnak meg, mintsem erőszakoskodást törjenek el. Száz katonatiszt megesküdött, hogy még abban az esetben sem csatlakoznak az ententehez, ha azt a király és a kormány követelnék. Athénbe újabb kétszáz matrózt hoztak az entente helyőrségek megérkezésére.

Olaszországba érkező jelentések szerint a fegyverkiadás elleni mozgalom egyre növekszik. Konstantin király fogadott tegnapi francia tengerésztisztet, aki Fournet admirális megbízásából megkérdezte, hogy mit jelentenek a királyi palota környékén fogantatott védelmi intézkedések. Nyomban ezután minisztertanácsot hívtak egybe.

A Reuter-ügynökség arról értesül, hogy az entente követek Athénben lépéseket tettek az iránt, hogy a görög kormánytól a Venizelos-pártiak életének s vagyoniának biztonsága felől biztosítékot kapjanak. Felnek ugyanis, hogy a zavargások alkalmával a venizelistákat meg támadják.

Románia tragédiájának beteljesülése.

(Felbomlásban az oláh hadsereg. — Bukerest eiestét óhajtják a szocialisták.)

(Saját tudósítók teleteljenjelentése.)

Bukarestből jelentik dróttalan távirattal, hogy az első oláh hadsereg teljesen felbomlott és bár foglyokban szenvedett veszteségei eddig nem túlságosan nagyok, az egyes káderek mégis teljesen kimerültek és számos csapatrész szánt szándékkal gyenge becsületű tisztjeikkel együtt elhagyta a hadsereget és parasztházakban bujnak meg. Az első hadsereg törzskara, nem merie megkísérlni az áttörést, pedig csak úgy juthatott volna összeköttetésbe a román főerőkkel. Krajova gyors kiürítésével az oláhok egész tüzérségi municiójukat elvesztették. Nyugati Oláhországban álló oláh csapatoknál rendkívül nagy a munició hiány. A csapatok átesopor-tosításánál a vasutvonalak teljes hiánya miatt az élelmiszerekkel való ellátás igen nagy nehézségekbe ütközik és e miatt a katonák csak kisebbitett adagokat kapnak. Az első hadsereg vezetésége a legvégső ellenállásra van elszánva, de nem bizik abban sem, hogy néhány napon túl ellenállhatna.

Luganói távirat szerint a Secoló biztosra veszi, hogy Bukarest nem fog elesni. Az oláh hadsereg, — írja a Secoló — majdnem intakt maradt eddig. Az ellenség kezébe került zsákmány igen csekély és csupán tervszerű visszavonulásról lehet szó, amely azonban az ellenségnek még nagy meglepetéseket rejthet. A Secoló egy másik távirata azt jelenti, hogy az oláh király és a cár legközelebb Kiewben találkoznak. Semmi ok sincs Románia sorsán kétségbeesni.

A Daily Telegraph jelenti, hogy Galacban az oláh és orosz vezérkar tanácskozásra gyűlt össze, hogy Bukarest védelméről és az orosz segítségről tárgyaljanak. Oláh részről sürögösen követelték a legnagyobb sietőséget, mert szándékukban van Bukarestet a nagyobb orosz erősítések megérkezéig tartani.

A Daily News jelenti, hogy Oroszország a maga feladatának tekinti Bukarest megvédelmezését és e végett megtette a legszélesebb előkészületeket.

A Corriere de la Sera jelenti Párisból, hogy nem lehet eltitkolni azt az általános nyugtalanságot, amelyet az oláh események miatt mindenki érez. Ha gyorsan egy győzelmes csata az oláhok részéről meg nem menti a helyzetet, **egy az oláhok fővárosa elveszett.** Az események olyan gyorsan következnek egymásután, hogy a legkiválóbb katonai szakértőknek sincsen idejük a helyzetről véleményt mondani, mert az események nyomában túlhaladják véleményüket. Az oláhok minden reményüket az orosz segítség gyors megérkezésére építik.

Az egész oláh sajtó a leghevesebb kifakadásokat intézi szövetségesei ellen. A hivatalos Independance Roumaine írja: Oláhországban kiélesedett a katonai helyzet, ami szükségessé teszi, hogy szövetségeseinket nyomatékosan figyelmeztessük az oláh területek fontosságára. Mindenki tudja, hogy az oláhok képtelenek

hosszabb ideig ellentállni, mert a Zsil völgyében roppant nagy veszteségeket szenvedtek. **A véres veszteségek — nem, mint az orosz visszavonuláskor foglyokban — hanem halottakban mutatkoznak,** mivel az oláhok nem adják meg magukat. Ez a Jajszó mintegy válaszként hangzik a francia sajtó ama fejtegetéseire, hogy Oláhország csak csapda Németországnak. Poklevszky Kozielnek röviddel ezelőtt jelzett visszahívása tényleg megtörtént. Utóda Mossolow tábornok, aki sohasem volt diplomata, hanem a cár környezetében teljesített katonarendőri hivatást, Mossolow tábornok híres volt kíméletlenségéről. **Oroszország nyíltan megmutatja, hogy a megvert Romániával szemben a diplomáciai formáságokat nem tartja kötelezőnek.**

A Steagul zajos jelenetekről számol be, amelyek a Bukarestben megtartott szocialista gyűléseken a háború folytatása és a gyilkolás hiába való meghosszabbítása ellen tiltakoztak. A Rakovszky-párthoz tartozó Janescu felszólította a bukaresti lakosságot, hogy a védelmi munkákat hagyják abba, mert a kormánynak a néppel szemben egyedüli kötelessége a fegyvereket letenni. Egyetlen bukarestinek sem szabad a sáncmunkálatokban segédkeznie. A jelenlegi kormány megbukhatik, elpusztulhat, de nem mehet utána az oláh nép. **Minél előbb kerül Bukarest az ellenség kezébe, annál jobb.** A rendőrség a gyűlést szétugrasztotta és számos embert letartóztatott. Az iratokat elkoboztatta. A szocialisták összes gyűléseit be fogják tiltani.

Baselből jelentik: A központi hatalmak, nem végleges megállapítás szerint, november 28-ig több vonatot tele állatokkal és nagy csordákat zsákmányoltak. Különösen Rimnicu-Valeea közelében és Alexandriánál, valamint más vasut állomásoknál nagy gabona raktárak, egészségügyi felszerelések, hat automobil és hatszáz kocsit esett a győztesek kezébe.

Halál helyett felmentés.

(A barátját agyonlőtt főhadnagy bünpöre.)

— Távirati tudósítás. —

Az Aradi Közlöny megírta annak idején azt a tragédiát, mely ez év március 8-án egyik budapesti penzióban folyt le, melynek folyamán Pohl Vilmos honvédfőhadnagy szíven lötte barátját Weiser Katalint, a Kristály-palota táncosnőjét és azután mellbelötte önmagát. A főhadnagy barátját még aznap meghalt, de Pohl nehéz operációk után sikerült megmenteni és fel is gyógyult.

A főhadnagyot felgyógyulása után letartóztatták és mind a mai napig vizsgálati fogságban volt.

Mint pozsonyi tudósítók táviratozza, a pozsonyi honvédhadosztálybíró ma kezdte ez ügyben a tárgyalást és Pohl főhadnagyot gyilkosság bűnével vádolta, amely bűnt a katonai törvényszék kétél általi halállal büntötte. A tárgyalás, melyen Danzinger alezredes elnökölt, reggel kilenc órakor kezdődött. A fő-tárgyalást Györfly százados hadbíró vezette, a vádat Keresztury százados, a védelmet pedig Ejury Jenő dr. pozsonyi ügyvéd képviselte.

A bizonyítási eljárás során ismeretessé vált az egész szerelmi tragédia. Pohl főhadnagy a hozzá intézett kérdésekre elmondta, hogy Weiser Katalinnal Budapesten ismerkedett meg. A leány akkor tizennyolc éves volt és ragyogó szépsége miatt hamar beleszeretett. 1915. decemberében már igen bensőséges volt a viszony közöttük és rettegéssel gondoltak a válásra, melynek pedig előbb-utóbb be kellett következnie. Pohlnek, aki felgyógyult a haretéren szerzett sebesüléséből, akkoriban vissza kellett volna, hogy menjen a haretérre, ezredéhez. E miatt mindketten kétségbe voltak esve és elhatározták, hogy együtt mennek a halálba. Az öngyilkosságot úgy beszéltek meg, hogy Pohl álmában agyonlővi a leányt és azután önmagával végez.

Ezek után az elnök rövid tanácskozás után kihirdette az ítéletet, mely szerint a hadosztálybíró Pohl Vilmos főhadnagyot a gyilkosság bűntettének vádjára alól felmentette, de önkényes távozás vétsége miatt két hónapi szabadságra ítélte, amit azouban a vizsgálati fogsággal kitöltöttnek tekint és elrendelte a főhadnagy szabadon bocsátását.

Hindenburg programjának megvalósítása.

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

Berlinből jelentik: A legutóbbi napokban sokféle hír keletkezett a nyilvános életnek arról a törvényes korlátozásáról, amelyre most a hatóság készül. Elkerülhetetlen, hogy amikor a polgári hadiszolgáltatásról szóló törvény életbe lép, bizonyos dolgokban, bizonyos változások ne következzenek be. Remélhető azonban, hogy ezt a szükségességet nemcsak hidegvérrel fogja elviselni a német polgárság, hanem önkéntesen fog alkalmazkodni mindenek az új rendhez. Ez a hangulat annyival inkább könnyebben fog kialakulni, mert hiszen a kormány előreláthatólag egyszerre fogja az egész birodalomban életbeléptetni a szükséges rendszabályokat. Amire mindenkit különöbben elő kell készíteni, azok a következők:

A szénszükséglet az elé a kérdés elé állította a kormányt, nem volna-e lehetséges és tanácsos, hogy bizonyos forgalmi vállalkozásokat s egyes üzemeket további korlátozásra kényszerítsünk, a szénkimelés szempontjából. Az ugynevezett Hindenburg-féle program keresztülvitelére a szénszükséglet kellő időben való fedezése a legnagyobb jelentőséggel bír. Ezért érthető, hogy irányadó helyeken már jó ideje komoly tervekkel foglalkoznak, hogyan lehetne a szénnel mennél gazdaságosabban bánni. Elsősorban a még mindig nagyarányú üzleti fényreklámok beszüntetésére gondolnak. A vonatközlekedésnek bizonyos vonalakon való korlátozása is tervbe van véve. A kávéházak és más mulatóhelyek egész korai bezárására is sor kerül. Az utcai vonatközlekedés éjjeli korlátozásával is foglalkoznak.

Természetesen ezekről a dolgokról még utasítások és rendeletek nem készültek, csupán mint komoly tervek merültek fel illetékes helyeken. Ha majd a rendeletet kiadják, minden bizonynyal az egész birodalomra nézve egységes korai zárórát fogják meghatározni. A nagy városok rendőrhatalóságainak mindazonáltal megadják majd azt a jogot, hogy a város életében előforduló alkalmakkor saját hatáskörükben intézkedjenek.

„Schneider és Krupp felelős a vérontásért.”

(Szocialista agitáció az oláh háború ellen.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Egy tisztihelyettes okos, fekete fejű, tüzes szemű fiú, a Balkán tipikus intellektuelje áll előttem. Onkéntelenül Dosztojevski Raszkovnikovjára kell gondolni. Minden szava izzik a fanasztimustól. Szocialista, de a pártból kilépett, mert Racowszky, az ismeretes pártvezér nem eléggé objektív neki. Azt mondja, hogy Racowszky tulságosan a németekkel tart a tulzottan agitál az oroszok ellen. Felemlíti, hogy egy évet Oroszországban töltött, félét pedig Berlinben. Különbön orvostanhallgató s bár elvileg ellensége a háborúnak, de szenvedélyesen hangoztatja, hogy Oláhország háboruja nemzeti háború.

— Ön is felakarja szabadítani Erdélyt?

— Igen, amennyire igazságos volt a németek háboruja 1864-ben Schleswig-Holsteinnél, amennyire jogos a francia revans Elzász-Lotharingiáért, annyira jogosultak az Erdélyre vonatkozó oláh aspirációk. Három millió oláh él ott, de ugyanannyi magyar és egy pár százezer zsidó. Ezek is oláhok legyenek?

— Minden bizonnyal. Az oláhok már a magyarok és a szászok előtt Erdély lakói voltak és Erdély az oláhság tulajdonképeni bölcsője. Mert nem igaz, amit a magyarok mondanak, hogy az oláhok vándoroltak be Erdélybe, Oláhországból, hanem ellenkezőleg az erdélyi hegyekből szállottak ők le az oláh síkságra s hódították meg Bukarest vidékét.

— Mit mond az oláh nép a háborúhoz?

— Nálunk nincsen nyilvános közvélemény, csak a bojároknak s a bukaresti pénzembereknek van véleményük. Az oláh alkotmány, a világnak a legszabadabb konstitúciója. De az öt millió paraszt és a háromezrezer zsidó részére ez az alkotmány csak egy papírrongy. Az egész szocialista-párt a háború ellen agitál és midőn mi munkások és intellektuelek Bukarest utcáin a háború ellen demonstrálunk, mindnyájan zsebetítettük az alkotmánynak egy másolatát. Midőn a rendőrség jött, megmutattuk nekik ezt a papírost, de az alkotmány nem oltalmazott meg bennünket a kard élétől és a bezárástól. Künn a fronton hallottam, hogy sok oláh szocialistát felakasztottak Dobrudzsában, mert a háborúnak ellenzői voltak. És a többi politikai pártok? A konzervatívok és a konzervatív demokraták voltak a háború-pártiak. Csak a liberálisok elleneztek ezt. De ezek is csak szinből.

— Mit gondol, ki felelős a háborúért?

— Ön most feleletet vár tőlem és várja, hogy Anglia, Oroszország, vagy Németország nevét mondjam. Nem, sem az egyik ország, vagy nép, sem a másik nem felelős a háborúért. Hanem az összes országok kapitalistái. Sokat szónokolnak arról, hogy a Romanovok, hogy a Hohenzolernek, vagy a Habsburgok felelősek-e? Az igazság azonban az, hogy a valódi felelősséget Schneidernek, Putilovnak és Krupnak kell viselnie. Nekem Oroszország mindig szimpatikus volt. Az orosz népet nagyon szeretem és Oroszország kedves előttünk Dobrudzsa ellenére is, de személyileg a legnagyobb oszadalattal viseltetem Németország iránt is. A németek nagy nemzet, de 1870 óta egész Európát fegyverbe kényszerítették. Ezért kell a kicsinyek szenvedniük. Meg fogja ön látni, hogy Görögországnak, Svédországnak, Norvé-

giának és Dániának is bele kell avatkozni a háborúba. S a végén még sem lesz győztes egyik sem. Minden ország oly sok embert és vagyont fog elveszteni, hogy azért egyáltalán nem lehet hadikárpótlást fizetni.

— De a statuskvó ante sem térhet többé vissza. Egy igazságos hátr kiigazítás okvetlenül szükséges. De ki legyen az igazságosztó bíró? Ez a diplomaták kötelessége, nekik kell végre is mindent rendbehozni. A diplomaták ugyan nem egyebek, mint aranylívres rablók, de most mégis csak ők fognak mindent rendbehozni. Miért áll Németország oly egyedül. Diplomáciája hibás ebben. Ha Bismarck élne, bizonyára minden másképp állana. Ausztria, Magyarország és Bulgária az igazi ellenségei Oláhországnak, de Németország soha nem tett ellenünk semmit. Németország ma is tíz oldalon harcol s mindennap új ellenséggel verekszik. De ha még sokáig verekszik, a végén mégis csak el fog vérzeni. Így volt Napóleonnal is. A világtörténelem megismétli önmagát.

Földbirtokos urak, cseréljünk!

(Az ezerholdasok keserves panasza. — Maximálják a bor árát?)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Valóban furcsa világot élünk. Ugyszólván nincs olyan társadalmi osztály, amelynek az ajka tele ne lenne panasszal. A szegényebb néposztályról egészen természetesnek tartja mindenki, hogy a háborús viszonyok között a nélkülözéseknél olyan stádiumába jutott, amelyről eddig csak a történelmi leírásokból alkothattunk magunknak fogalmat. A szegény emberek — mit is csinálhatnának egyebet — hamar tulteszik magukat a kínos állapotban és azal vigasztalódnak, hogy a háborúban másképpen nem is élhetnek, mint nyomorogva. Az újságok tele vannak olyan hírekkel, hogy a kereskedők és a gyárosok aranykora a háború, mert a kereseti lehetőségeknek széles perspektívája nyílt meg előttük. A kereskedők és gyárosok természetesen tiltakoznak ez ellen s kimutatják, hogy a legdrágábban eladott árucikkek nincsen tíz-tizenöt százaléknál nagyobb hasznuk.

— A földbirtokos osztály zsebébe vándorol minden haszon — mondják — mert a mezőgazdák termelvényeikért olyan árat kapnak, amilyenről sohasem álmodtak. Egy pár ökörnek az ára ma legalább tízezer korona és ezt a gazda néhány évvel ezelőtt ezer koronáért vásárolta. A gabonafélék és egyéb vetemények árárt a kormány olyan magasra maximálta, hogy a földbirtokosoknak muszáj milliókat keresni akár akarnak, akár nem. A nagybirtokosoknak megvan a törvényes lehetőségük ahhoz, hogy drágán adják el árucikkeiket, bennünket gyárosokat és kereskedőket azonban rögtön az uzsora vádjával illetnek, ha a földesosztálytól drágán megvásárolt cikkeket akármilyen alacsony percent mellett is adjuk tovább.

Alább részletes tudósítást mutatunk be Magyarország leghatalmasabb földbirtokos szer-

vezetének, az Országos Magyar Gazdasági Egyesület igazgató választmányának legutóbbi üléséről, amelyből kiderül, hogy a tízezer holdasok telve vannak a kormány elleni véres panaszokkal, mert szerintük a kormány minden intézkedése a mezőgazdasági osztály megkárosítására irányul. Gaál Gaszton volt országgyűlési képviselő duggazdag földbirtokos hosszú beszédben panaszkolta el a tízezer holdasok súlyos keserveit. Beszédének legérdekesebb részei a következők:

— Ma már alig van olyan gazdasági terményünk, amely ne volna maximálva és rekvirálva. Tudtommal csak a szalastakarmány az, amely még nem állami monopólium, bár egyes helyeken, ahol katonák működnek, ezekre vonatkozólag is igen erős konfiskálási jogok léptettek életbe, no meg még a takarmányrépa, a bor és az élőmarha. En más egyebet, mezőgazdasági terményt, nem tudok, amelyre az állam már rá ne tette volna a kezét, vagy segédkezet ne nyújtott volna ahhoz, hogy más valaki tegye rá a kezét. Vidéken már nagyon beszélnek a borkereskedők, hogy a bor is rövid időn belül maximálva lesz. (Ellentmondások.) Én nem tudom, de elhiszem.

Rubinek Gyula: Ijesztani akarják a termelőket, hogy oleson adják oda a borukat!

Gaal Gaszton: Ugyanezt hallottuk 1914 nyarán a gabonaneműekre. Akkor is azt mondták: tessék eladni a gabonát, mert maximálva lesz. És megtörtént a maximálás. Ezt hallottuk a hüvelyeseknél és ezeket is maximálták. Ugyanezt hallottuk a sertésnél, a kendernél, ezt hallottuk mindennél és a maximálás mindenütt meg is történt. En tehát nem tehetek róla, hogy annyira félős vagyok: hogy nincs olyan jó idegrendszerem, mint tisztelt barátomnak és hogy idegességemben hajlandó vagyok elhinni, hogy mennél nagyobb abszurdum valami, annál inkább megtörténhetik, csak az a fő, hogy a gazdaközönség ellen irányuljon. (Zaj.) Mi történt a háború elején? Elszedtek tőlünk az igas erőt, a motorikus erőt, elszedtek mindent, ami a talajműveléshez feltétlenül szükséges. Ezeket az intézkedéseket egyes vidékeken kevésbé érezték, más vidékeken pedig a szó szoros értelmében tönkretették velük a gazdaközönséget. Történt-e gondoskodás az így elvett munkaerő helyreállításáról? Látunk-e egyellen egy olyan intézkedést, amely könnyítené az ezen a téren ma már szinte katasztrófális helyzetet? Ha Németországból akarok hozatni egy motoros ekét és a gyárossal levelezésben vagyok s ha hosszas huzavona után terminust tűz ki a szállításra, akkor is kiköti az a gyáros, hogy a kiviteli engedélyt azonban tessék megszerezni nekem magamnak, mert ők anélkül gépet nem szállíthatnak. Hát azt kérdezem: a mi hivatásunk és az egyes gazdák hivatása-e, vagy pedig a kormány feladata és kötelessége az, hogy ezekről a kiviteli engedélyekről jóelőre gondoskodjék? Hiszen Magyarország kormánya, ha a helyzet magaslatán állott volna, ha egy csipetnyi érzelme lett volna a gazdasági élet gyakorlati követelményei iránt, ezrével rendelte volna meg és foglalta volna le és szállíttatta volna ezeket a gépeket, csak hogy bejőjenek az országba még akkor is, ha azokra momentán nem is lett volna szükség.

Igy beszél egy nagybirtokos a gazdák helyzetéről. A panaszok után indulva azt kell hinnünk, hogy a kereskedők, a gyárosok és az ezerholdasok csakugyan a tönk szélére jutottak, holott a valóságban nagyszerűen vagyonosodnak. Mindenki panaszkodik, csak a fix fizetésű hivatalnokok hallgatnak. A vagyonos osztály ebből persze azt állítja meg, hogy a kopott kabátos hivatalnokok csak kíváncsi dolguk van. A hivatalnokok erre ezt felelhetik:

— Gyáros, kereskedő, földbirtokos uraim, — cseréljünk!

I. Ferenc József utolsó napja.

(Spányik gárdaparancsnok, szárnysegéd elmondja a király végső óráit.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A magyar nemesi testőrség gyönyörű barokk palotájában lakik dömeházai Spányik Béla ezredes, a nemesi gárda parancsnoka, őfelsége szárnysegédje. Az ezredes az elhunyt uralkodó legkedvesebb emberét közül való volt, aki már évekket ezelőtt, mint szárnysegéd működött a felség mellett és a szokásos öt esztendő letelte után is környezetében maradt, mint a nemesi testőrség házának parancsnoka. Amikor a háború kitört és a király két fiatal szárnysegédje hadiszolgálatra vonult be, I. Ferenc József régi emberei között keresett a helyükbe és a választása újra Spányikra esett, aki eddigi beosztásának megtartásával, Hoyos gróffal együtt haláláig mellette volt.

A király utolsó napjáról Spányik ezredes a következő érdekes részleteket mondotta el:

— Őfelsége halála előtt hét-nyolc nappal kezdett gyöngélni, de mi semmi veszedelemre akkor még nem gondoltunk. Reggelként a hőmérséklete magas volt, de rendes napi munkáját a szokott módon végezte. Tizenkilencedikén még egészen jól érezte magát, úgy, hogy nyugodtan mentem telefonálni Pozsonyba azt a jelentést, hogy aggodalomra nincsen ok. Huszadikára azonban őfelsége gyöngélnése komolyabbra fordult, de az orvosok még mindig nem hitték, hogy a veszedelem olyan közel volt. Huszonegyedikén egész nap én voltam szolgálatban.

Amikor már a vég kezdett fenyegetni, gondoskodni kellett, hogy a király megáldozzon, fölvegye a halotti szentségeket, de úgy, hogy meg ne ijessék vele. Montenuovo hercegnek támadt a szerencsés, gyöngéd ötlete, amellyel a célt elértük. Eppen előző nap volt a főudvarmesternél a bécsi nuncius és jelentette, hogy a pápa őszentsége melegen érdeklődött a felség állapota iránt és áldását küldi neki. A főudvarmester tehát a pápai üzenetet bejelentette a felségnek, aki láthatóan megörült a pápa figyelmének.

— Én azonban — mondta a herceg — nem adhatom át az áldást őfelségnek, ezt csak pap teheti.

A király ekkor örömmel mondta, hogy csak jöjjön Seidl prelátus, ami meg is történt. Őfelsége meghatóttan vette át az áldást és magától megáldozott, felvette a szentségeket. Az egyházi aktus láthatólag fölfrissítette és később többször is mondta, milyen szép volt a pápától, hogy ilyen formában gondolt rá.

— Fél-tizenkettőkor megjelent a király lakosztályában Károly Ferenc József trónörökös és Zita főhercegnő. A trónörökös azonban kijelentette, hogy csak akkor jönnek be, ha a felség nyugodtan ülve marad és nem fárasztja magát. Tényleg, amikor jelentettem a fenséges látogatókat, a király föl akart ugrani, hogy átöltözzék, mert csak a híres kis kabátka volt rajta. Erre előadtam, hogy mit mondott a trónörökös, mire ő zavartan felelt:

— Az lehetetlen, úgy fogadni egy hölgyet! — mert a gavallér, a lovas még az utolsó napon is erős volt benne. Nehezen sikerült csak rábírnai, hogy ülve maradjon és csak azzal, hogy másként a trónörökös nem jöhet be. Végül belenyugodott:

— Hát jó! . . . Ha másképp nem lehet, akkor jó! . . .

— A trónörökösök csak rövid ideig tartózkodott a szobában, nekik is megemlítette a

pápa figyelmét, aminek nagyon örült. Azután valami keveset evett reggelire és a délutánt az íróasztal mellett töltötte. Ekkor már alig volt jártányi ereje és még mindig dolgozni akart. Én és egy lakáj a mellette levő szobából a tükörben, melyben egész alakja látszott, figyeltük a királyt. Az asztalra könyökölt, hol egyik, hol a másik kezére hajtotta a fejét és szunyókált. Később Kerzl tanácsára, hogy az íróasztal előtti nádszék nem elég kényelmes, átült egy fotelba, de azután azt is az íróasztal elé tolatta s újra rakosgatni kezdte az írományokat. Közben alig vett magához valamit.

— Felhatkor jött újra Kerzl és Ortner, kérték, hogy feküdjék ágyba, mert megakarják vizsgálni s azt ülve nem lehet. Engedelmeskedett.

— Jó! Menjünk az ágyba . . . — mondotta. A tanárok megvizsgálták és megállapították, hogy 39.6 fokos láza és tüdőgyulladás van. A komornyiknak azt mondta a király, hogy másnap a rendes időben, 1/4-kor fog felkelni. Szegény, jó urunk nem kelt fel többé! . . . Azután csendes álomba merült, olyan szabályosan lélekzett, hogy az orvosok újra reménykedni kezdtek. Hét óraker azonban a szív, a pulzus nem működött többé szabályosan. Ekkor injekciót kapott, amitől rövid időre jobban lett, de azután hirtelen hanyatlott az erő állapota. Láttuk, hogy vége. Azonnal telefonáltam Mária Valéria főhercegnő után a Westbahnhofra, aki ott Wallseeböt érkező gyermekeit várta, — a főhercegnő csakhamar megérkezett és este 9 óraker együtt voltak a kis szobában a trónörökös, Zita, Mária Valéria, Mária Josefa főhercegnő, Ferenc Salvator főherceg, Montenuovo főudvarmester, Paargróf, Bolfras báró, Hoyos gróf és én. Ekkor Seidl prelátus feladta az utolsó kénetet — azután mindennek vége volt . . .

Arad siratja

elhunyt királyát.

(Gyászünnepélyek a temetés napján.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Mintha az idő is gyászolta volna az elköltözött agg király halálát, a mai napra felhőfátyol vont be az eget, melyből lassan szitáló köd ereszkedett a földre. Szomorú, lehangoló és gyászos képet nyújtott Arad városa a temetés idejében délután 2-től 5 óráig. Egy-két kávéház kivételével minden üzlet bezárt. A csukott redőnyök és csukott ablakok mint a lezárt szemek, melyek alatt a könyv szivarog, tüntek fel azok előtt a kevesek előtt, kiket halaszthatatlan dolguk az utcára szólított. Mintha mindenki elfonulva, magába mélyedve befele néző szemmel vizsgáltná, szomorú, melankólikus érzéseit, melyeket ez a temetés benne felkeltett. A gyásznak olyan prednjáns kifejezése volt Arad arcán, aminőre nem is emlékezünk. Csak öt óra felé lett élénkebb ismét az utca s öt óraker, midőn az üzletek ajtóit és kirakatait felnyiták, mint az ébredő szemek, tért vissza a rendes mindennapi kifejezés Arad arcára. Vagy talán még ekkor sem. Csak rá kellett tekintenünk a kirakatokra, hogy belássuk mennyivel nagyobb a gyász, mint a temetésnek egynéhány rövid órája. A legtöbb üzlet kirakata gyász fekete fátyolok-

kal, szövetekkel hirdette a fájdalmat. Sötét drapériák megható lágyan vettek körül a kirakatokba helyezett apró király szobrokat. A jövő-menő emberek meg-megálltak egy diszesebb, vagy feltűnőbb kirakat előtt, s hosszasan bámulták a stilizált képet, szobrot, az ősz király jóságos arcát, meleg tekintetét.

A komoly hangulatot, késő éjjeli óráig meg lehetett érezni Arad életén s ebben talán része van azoknak a megható gyászos formáknak is, melyek között Arad város közönsége a temetés napján áldozott a legjobb király és legnemesebb szívi ember emlékének.

(Rekvium a Minoriták templomában.)

Az elhunyt király temetése napján gyászistentisztelet keretében emlékezett meg a nemzetet ért csapásról az aradi helyőrség és a város közönsége. A hivatalos rekvium a katolikus templomban volt. A minorita atyák templomának hajójában díszes ravatalt állítottak fel, amelyet pompázó délszaki növények öveztek. A katalak előtt I. Ferenc József gyászfátyollal bevont arcképe volt látható, két oldalt pedig kandeláberből csapott fel a lobogó láng. A koporsót hermelinezegélyű bíborpalást borította s rajta a királyi korona utánzata díszelgett. Az első padosorokat s a kórust gyászlepel borította.

Valamivel 10 óra előtt felvonult a katonaság díszőrsége. Az Aradon állomásozó hegytüzérség és a lovastüzérség 6-6 embere és a 33-as gyalogezred 12 embere kivont legyverrel helyezkedett el a koporsó két oldalán.

A helyőrség tisztikara csaknem teljes számban vett részt a gyászistentiszteleten Resech Ferenc altábornagy vezetésével. Az itt időző német katonatisztek is csatlakoztak hozzájuk.

A polgári közhivatalok és intézmények vezetői az első padosorokban helyezkedtek el. A vármegye tisztviselő karát Baross Ferenc dr. főispán és Dalnoki-Nagy Lajos alispán vezette, a város tisztviselőit pedig Löcs Rezső helyettes polgármester. Ott volt továbbá Fabry Sándor dr., az Aosev. vezérigazgatója, Csernovits Diodor dr. jószágigazgató, Just Ferenc Máv. üzletvezető, Schartner Sándor dr. törvényszéki elnök, Eckensberger Károly vezető ügyész, Kovács József vezető járásbíró, Embever Iván pénzügyigazgató és mások.

Tíz órára, amikor megkezdődött a gyászmise, zsufolásig megtelt a templom hajója a király lelke üdvéért imádkozó közönséggel. A gyászmisét Monay Ferenc dr. házfőnök celebrálta fényes papi segédlettel. Az istentiszteletet a templomi énekhar és a színházi zenekar együttes ének és zeneszámai kísérték. A szívekig ható zene- és énekszámokat Mütter Müller József karnagy dirigálta. A gyászistentisztelet csöndes imával 11 óraker ért véget.

(A zsidóság gyásza.)

Zsufolásig megtöltötte a gyászoló közönség délelőtt 11 órára az izraelita templom teljes gyászpompába öltözött belsejét. Fekete színűnek tengere illeszkedett méltóan az ünnepélyes óra hangulatához. A falakat, az oszlopokat, a padokat fekete posztó borította. A földszinten és a kétemeletes karzatán egy talpalattnyi hely nem maradt üresen. A vármegye, a város, az állami hivatalok, a helyőrség képviselői, a hitközség előjárósága és igen sok tagja könyekig meghatóttan merült el a gyönyörű, vonós hangszerekkel és orgona kísérettel előadott egyházi énekek melódiáiban.

Majd Vágvölgyi Lajos dr. főrabbi nagyszabású beszédben adott kifejezést a felekezett ért nagy veszteségnek. A mély hatást tett szónoklat után az árvalház növendékei vonultak az oltár elé és mondottak imát a nemzet atyjának lelkiüdvéért. Szem nem maradt szárazon a szívbe kapó jelenet láttára.

(A református egyház kegyelote.)

Az aradi református egyház délután három óraker tartotta az elhunyt királyért gyászistentiszteletét. A templomot szorongásig megtöltötte a közönség és áhítatosan emelte fel lelkét, hogy az elhunyt király lelki üdvéért,

az új királyért, a jövő boldogságáért imádkoztak. A gyászistentisztelet a kilenvenedik zsoltár első szakaszának elénekülésével kezdődött. Ezután könyörgést mondtak, majd Csécsi Imre gyönyörű gyászbeszédet tartott, ezután ismét imát mondtak és végül a kilenvenedik zsoltár második szakaszát énekeltek el és ezzel a gyászistentisztelet véget ért.

(A középiskolai ifjúság ünnepélyel.)

Az iskolák ünnepélye is lélekemelő és meghatározó volt, bizonyosága annak, hogy a királytisztelet, különösen a megdicsőült agg király iránt érzett hódolat milyen hatalmasan élt már az ifjú nemzedék lelkében is. A középfokú intézetek katolikus vallású növendékei nyolc órákor tanáraik vezetése mellett, gyászmisére a Minorita-rendház templomába mentek. A közönség már ekkor is hatalmasan megtöltötte a templomot, úgy, hogy a nagy számú ifjúságot alig tudta befogadni.

Az evangélikus vallású ifjak Frint Lajos emelkedett szellemű beszédén és imáján épültek, míg az izraelita vallású középiskolai tanulóknak Krausz Jónás rabbi véste szívébe a komor órák örökre feledhetetlen jelentőségét.

Az istentisztelet végeztével az intézetek ifjúsága iskoláiba vonult, ahol külön is megünnepelte ezt az örökre emlékezetes gyásznapot.

Lélekemelő gyászünnepélyt rendezett az aradi kir. főgimnázium a Lyceum dísztermében, melyet ez alkalomra a katonai kórházparancsnokság átengedett. A megjelent vendégek s a 700 tanuló áhitatos-csendben hallgatták meg a műsort. Burián János c. főigazgató megnyitójában kegyelettel adózott az elhunyt király szellemének, kinek legmagasabb elhatározása folytán épült fel Aradvármegye közönségének kérelmére a Lyceum. Nagy István tanár, magasiópti ódát írt és adott elő; ezután, majd Kara Győző, az intézet történettanára méltatta a legalkotmányosabb fejedelem hervadhatatlan érdemeit. Közben az ifjúsági zenekar Mendelssohn gyászindulóját és Grieg Ases halálát adta elő Wagner József dr. tanár vezetésével, míg az énekkar Beethoven Isten dicsőségét s befejezésül a zenekarral a Himnuszt énekelte el.

Az állami főreáliskola a kulturpalotában elhelyezett iskolának egyik termében tartotta meg szépen sikerült gyászünnepélyét. A tanári kar Jancsovics Ferenc igazgató vezetése alatt teljes számmal jelent meg az ünnepélyen, nemkülönben az ifjúság, mely kegyeletének külsőségeiben is kifejezést adott. Aki csak tehette, fekete ruhában jelent meg, balkarján gyászfátyollal. A Himnuszt az egész ifjúság énekelte Palotay Antal tanár vezetése mellett. A magasztos dalom elhangzása után Elek Oszkár dr. lépett a felolvasó asztalhoz és egy szépen megírt és gondosan kidolgozott tanulmányban kísérté végig Ferenc Józsefet a bölcsőtől a sirig. A szép beszéd után Reusz Andor hetedik osztályú tanuló szavaltta el Zombory Andor tanár alkalmi költeményét: Temetjük a királyt címmel. A sikerült szavaltat után ismét az egész ifjúság énekelte el a Szózatot, amellyel a gyászünnepség véget ért.

Az Aradvárosi Felső Kereskedelmi Iskola ifjúsága is kifejezésre juttatta mély gyászát, a megdicsőült király temetése napján. A diákság háromnegyed 8 órákor gyülekezett a Deák Ferenc-utcai Krispin-teremben, ahonnan felekezetek szerinti csoportokban, a tanuló-ifjúság részére rendezett gyászistentiszteletre vonultak. Kilenc órákor ismét összegyülekeztek a Krispin-teremben, ahol Somogyi Gyula dr. igazgató szép bevezető beszédében éreztette azt a nagy fájdalmat, mely bennünket a király halálával ért. Utána Varga Imre tanár meghatározó, meleg szavakban ismertette a megdicsőült uralkodó életét és azokat a nagy tetteket, melyeket a magyar nemzet soha sem fog elfelejtetni. A gyönyörű beszéd elhangzása után a gyászünnepély véget ért.

A hercegprimás a királynál. Bécsből jelentik: Károly király ma délután külön kihallgatáson fogadta Csernoch János bibornok-hercegprimást.

LEGUJABB.

Röggel 3 órákor érkezett telefon jelentés.

Romániában már mindennek vége . . . — Megvertük az oláhokat a bukaresti uton.

Luganó. Az olasz sajtó a legnagyobb ijedelemmel tárgyalja a romániai eseményeket és előkészíti a közönséget újabb hiób-hírekre. Az Idea Nazionale szerint Miklós nagyherceg négyszázezer főnyi orosz sereggel közeledik Románia segítségére, de a komoly katonai kritikusok szkeptikusan hozzáfűzik ehhez a hírhez azt a kommentárt, hogy nem tudják, mit kezdenének most az oroszok Romániában, a mikor már mindennek vége van.

A Vossische Zeitung jelenti Szófiából: Radoszlavovnak a bolgár parlamentben tett ama kijelentését, hogy rövidesen a szövetségesek parlamentjeiben ürvendentes eseményt közölhetnek, beavatott politikai körökben arra magyarázzák, hogy a szövetséges hadvezetőség december első felében számít Bukarest elfoglalásával, aminek mélyreható politikai következményei lennének.

Detronizálják a görög királyt.

A Frankfurter Zeitung jelenti Konstantinápolyból; Az angol és orosz athéni követek Szalonikibe helyezték át székhelyüket és ez azért történt, mivel a görög uralkodóház detronizálása a közel jövőben várható és az már csak idő kérdése. Az angol és orosz udvarok nem akarják, hogy a velük barátságban levő görög uralkodó család katasztrófájánál képviselőik jelen legyenek. A francia követ azonban úgy a detronizálást megelőzőleg, mint azután Athénben lesz, sőt sokak szerint Franciország mozgatja az eseményeket.

Genf. A Temps jelenti Athénből: Miután Fournet tábornagy tárgyalásai Konstantin királlyal eredménytelenek maradtak, a görög kormány elhárította lemondását. A király megtagadta a fegyverek átadását az entente-nek.

Campolungot elfoglaltuk.

— Oroszok súlyos vesztesége az erdélyi határon. —

Berlin, november 30. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati harcok:

Albrecht württembergi herceg vezértábornagy arcvonala:

Ypern hajlásában az ellenséges osztagok erős tüzéségi előkészítés után mintegy három kilométernyire megtámadták állásainkat. Tüzelésünkkel, némely helyen pedig harcban, visszavertük őket.

Rupprecht bajor trónörökös vezértábornagy arcvonala:

Ködös időben a tüzéségi harc csak Serre és az Ancre között, valamint St. Perrevaast erdő két oldalán elterülő arcvonalszakaszon fokozódott.

Keleti harcok:

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadseregének arcvonala:

Nagyobb harci tevékenység nem volt.

József főherceg vezérezredes arcvonala:

Az Erdős-Kárpátokban és a moldvai határhegyekben az oroszok folytatták támadásaikat, anélkül, hogy fontos eredményt értek volna el. Az oroszok súlyos veszteségeket szenvedtek és kis helyi eredményekkel kellett megelégedniük. Nyugat-Romániában visszazorítottuk az ellenséges utóvédet, Pitestin kívül tegnap Campolungot is elfoglaltuk. Ezzel megnyitottuk az utat a törcsvári szoroson át. Itt 17 tiszt és 1200 főnyi legénység, hét ágyú, számos málna jutott a bajor csapatok kezébe. Utolsó „Königin“ nevű vésztészedének Borcke kapitány parancsnoksága alatt álló százada Ciolantinnél elfogott egy 17 tisztból, 1200 főnyi legénységből álló ellenséges osz-

lopot. Ez alkalommal 10 ágyút, három gépfegyvert zsákmányolt.

Balkán harcok:

Mackensen vezértábornagy hadcsoportja:

A dunai hadsereg harcvonala előnyomul. A románok elleni támadásnál Asauer őrnagy vezetése alatt schleswig-holsteini és meklenburgi bajor tartalékos vadászok kitüntették magukat. A dunai átkelés óta a hadsereg 43 tisztet, 4221 főnyi legénységet fogott el, két nehéz, 36 táborigényű, hét kis ágyút, hét gépfegyvert, valamint 37 lőszerkocsit zsákmányolt.

Macedóniai hadszíntér:

Monastirtól északnyugatra meghiusult az ellenséges előretörés. Gruniste mellett emelkedő várhegy nyugati széléről, amelynek csúcsát utóbbi napokban az ellenség gyakran eredménytelenül támadta a szerbeket újból elűztük. Ludendorff, első főszállás-mester. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

IRODALOM ES MŰVESZET.

* A színház hírei. Megkezdődnek az előadások. Holnap pénteken ismét megkezdődnek az előadások, még pedig a következő műsorról: Pénteken a Három a kis lány. C. bérlet. Szombaton két előadás, délután fél négy órákor Farkas Imre dr. poétikus diák-operettje, az Iglói diákok, este nyolc órákor rendes helyárrakkal A bérletben A névtelen asszony szenzációs színmű, vasárnap délután fél 4 órákor mérsékelt helyárrakkal Mánás Miska kitűnő operett, este 8 órákor rendes helyárrakkal B. bérletben Tiszavirág operett. Ez alkalommal értesítjük a t. közönséget, hogy az Iglói diákok, Névtelen asszony és Mánás Miska darabokhoz eddig váltott jegyek ugyanazon darabokhoz érvényesek, vagyis a péntek, szombat és vasárnapi előadáshoz, vasárnap este a december 4-iki bélyegzéssel ellátott jegyek érvényesek. Hétfőn, a rekviem napján nem lesz előadás. Kedden, december 5-től Verő György kitűnő operettje, A szultán kerül színre teljesen új betanulással.

Oriási katasztrófa a főrendek vonatán.

Reggel 4 órakor érkezett jelentés.

Budapestről telefonálja tudósítónk reggel három órakor: Késő éjjeli órákban arról értesülünk, hogy az a második külön vonat, mely a főrendekkel és a képviselőkkel Bécsből a király temetéséről haza felé indult, Herceghalmon összeütközött egy szembejövő vonattal. Az eddigi jelentés szerint harminc halott és százhetven sebesült van. Más verzió szerint a szerencsétlenségénél kétszáz sebesült meg.

Budapestről telefonálja tudósítónk reggel fél 5 órakor: A harmadik bécsi gyorsvonat éjjel háromnegyed három órakor belefutott Herceghalmon az 1308. számú gráci személyvonatba. A két vonat összeütközése rettenetes erővel történt. Az összes kocsi összetört. A szerencsétlenség méreteit eddig nem lehetett megállapítani. A budapesti mentők segélyvonattal kivonultak a katasztrófa színhelyére. Tizenkét orvos, megfelelő ápoló személyzettel harminc hordágyat vitt magával. Az eddig érkezett jelentések szerint három óra tíz percig harminc halottat és kétszáz sebesültet mentettek ki a vonatok romjai alól.

Öt órakor telefonálja tudósítónk: A nyugati pályaudvar főnöksége a következőket jelenti: Az a három különvonat, mely a képviselőkkel és a főrendekkel a temetésről Bécsből hazafelé indult, idejében befutott. A szerencsétlenség, tehát nem ezekkel, hanem a rendes bécsi gyorsvonattal történt, amelyen azonban nagyrészt a törvényhatósági bizottságok és a városok gúldótségei, főrendek és képviselők utaztak hazafelé. A szerencsétlenség okáról eddig nem tudni semmit.

Budapestről telefonálja tudósítónk reggel fél 6 órakor: A mentők jelentik Herceghalomról, hogy Tallócy Lajos közös pénzügyminiszteri osztályfőnök, Szerbia polgári kormányzója a katasztrófánál meghalt. A halottak száma eddig 35. A szerencsétlenség oka a hibás váltóállítás.

Reggel 6 órakor telefonálja tudósítónk: A katasztrófa úgy történt, hogy a bécsi rendes gyorsvonat beleszaladt a Herceghalmon veszteglő gráci személyvonatba. A halottak a felismerhetetlenségig össze vannak oncsolva.

Budapesti tudósítónkat megbiztuk azzal, hogy érdeklődjék a Hungária-szállodában vajjon Kintzig János főispán és Varjassy Lajos polgármester Budapestre érkeztek-e a király temetéséről. Mint reggel 6 órakor értesülünk Arad város kiküldöttjei a szállodában vannak és egészségesek. Ők a marhegyi vonalon érkező egyik külön vonaton utaztak Budapestre.

HIREK.

LEGUJABB.

Reggel 3 órakor érkezett telefon jelentés.

Bécsből jelentik: Károly király és Zita királynő délután öt órakor az uralkodóház összes Bécsben időző tagjainak hódolatát fogadták.

Bécsből jelentik: Károly király Hohenlohe herceg berlini nagykövetségét este hatkor hosszas kihallgatáson fogadta.

Bécsből jelentik: A király Hunyadi József gróf kapitányt, szárnysegédévé nevezte ki.

Berlin. A nagy főhadiszállás esti jelentése: A Sommetól északra és délre időnként élénk tüzelés folyik. A Zlota-Lipánál a török csapatok az összes orosz támadásokat visszaverték. Az orosz harcúterén a helyzet egyébként változatlan. Monasztirtól északra az ellenség támadásai meghehüsültek. Romániában a szövetséges csapatok előrenyomulása tervszerűen folyik.

Berlin. A Wolff-ügynökség jelenti: Kurtes de Arges elfoglalásával az ottani királyi sereg a szövetséges csapa-

patok kezébe kerültek. Vilmos császár megparancsolta a német csapatoknak, hogy mikor a helységen átvonulnak, keressék fel az elhunyt Károly király sírját és helyezzenek koszorút rája.

Athén. A hadügyminiszter egészségi okokból lemondott állásáról.

Budapestre jön a király. Bécsből jelentik: Károly király december 6-án Budapestre jön és két napig marad a fővárosban, azután visszatér Bécsbe. A király december 15-én az egész udvartartással a koronázási ünnepségekre Budapestre jön.

Hadikölcsön-jegyzés heti befizetés mellett. A harmadik és negyedik hadikölcsönnél nagy érdeklődés kereste az Aradi Kereskedők Takaré- és Hitelszövetkezete által rendszerített hadikölcsön-jegyzési módot, amely mellett mindenki, aki öt éven át heti egy korona befizetésre vállalkozik, 300 korona névértékű 6 százalékos hadikölcsönt jegyezhet. Az ily módon történt jegyzések száma meghaladta a négyezret, végösszege pedig a két milliót. Ennek az eredménynek hatása alatt az Aradi Kereskedők Takaré- és Hitelszövetkezete az ötödik hadikölcsönnél a jegyzést ugyanilyen módzatok mellett lehetővé teszi. Akik a jegyzések ezen módját, amely a jegyzés mellett az előnyös megtakarításra nyújt alkalmat, igénybe kívánják venni, szíveskedjenek az Aradi Kereskedők Takaré- és Hitelszövetkezetéhez (Arad

Szabadság-tér 7. sz., I. em.) fordulni, amely minden további felvilágosítást készséggel ad meg.

Zimmermann Károly dr.-t megoperálják. Mint észinte részvétellel értesülünk, Zimmermann Károly dr., az aradmegyei közpórház országos nevű kiváló igazgató sebészfőorvosa megbetegedett és operációnak kell magát alávetnie. Zimmermann dr.-nál néhány hónappal ezelőtt vakbélirritáció jelentkezett és ennek következtében több napig ágyban kellett maradnia. A baj akkor komolyabb komplikációk nélkül múlt el, azonban az utóbbi napokban súlyosabb formában jelentkezett és megbénította az igazgató ritka nagy értékű munkaerőjét. Értesülésünk szerint Zimmermann dr. radikálisan akar véget vetni ennek a folyton visszatérő és egyre komolyabb alakban jelentkező vakbél-bántalomnak. A közeli napokban Aradra fogja keretni Kacsvinszky János dr.-t, a gyulai közpórház kitűnő igazgató sebészfőorvosát, aki Schmidt János dr. aradi kórházi orvos asszisztálás mellett vakbélműtétet végez rajta.

Általános sztrájk Milanóban. Milánóból érkező jelentések szerint a városban általános sztrájk van. Az újságok legnagyobb része nem jelenik meg. Nápolyban az ipari munkások már hosszabb idő óta sztrájkolnak.

Köszönetnyilvánítás. Kohn Lajosné (Déva) 20 koronát a nőegylet, Reiniger A. S.-né 20 koronát a nőegylet és 20 koronát a népkönyha céljára voltak szívesek adományozni, mely nemeslelkű adományokért hálás köszönetet mond az elnökség.

Képviselőt átvétel. Oppenheimer Rezső, az Ingatlanforgalmi és Parcellázó Bank r.-t. főkönyvelője, ki egyben Schreyer Viktor sörraktáros könyvelője is, Schwartz Aladarral átvették a Kőbányai Polgári Sertőző Részvénytársaság aradi képviselőt.

Mindonki keresse fel Fischer Simon Nagyáruházát a Szabadság-téren. Trikók, harisnyák, férfi ingek, kalapok nagy választékban, gyermek-kocsik gyári raktáron. 5628

Karácsonyi zene-albumokra előjegyzést elfogad Kerpel könyvkereskedése. 3549

MOZGÓKÉP SZÍNHÁZ.

Az „Ezüst kecske”.

(Bródy Sándor filmmeséje 5 részben, bemutatta ma az Uránia színház.)

Idestova tizenöt éve annak, hogy a könyvpiacra egy szenzációs Bródy regény jelent meg, a mely írójának hatalmas képzelő erejével, színpompás szövevényes és lebilincselő történetével meghódította a magyar világot. Érdekes történet volt ez, melynek minden jelenetében ott izzott a nagy író szívének páratlan melege és a közönség ennek folytán mohón olvasta a könyvet, de még nálánál is nagyobb mohósággal tanulmányozták a festők. A magyar művészek úgy találták, hogy az „Ezüst kecske” telítve van pikurális szépségekkel, és a festői studiumok egész sorozatát rejti magában. Olyan nagy volt ez a kettős siker, hogy akkor még hihetetlen dolog történt meg vele, hogy Magyar-Mannheimer festőművész illusztrációkkal látta el és mint a magyar szalónok könyve, egy hét alatt elkapkodták sok ezer példányát.

Azóta a regény témája színpadra is került és a „Medikus” nagy sikert aratott. Ma pedig filmre került és a film mindazt a gazdagságot, bájos romantikát, gyönyörködtező játékot és könnyed előadási módot hűen adja vissza, olyan hűen, mint ahogy az a regényben ragyog. A népszerűsítés legigazabb formájában, a filmben Bródy Sándor műve gazdagabb, lebilincselőbb és minden részében művészi tökéletességű munka. Fodor Aladár készítette a mesteri szcenáriumot, Kertész Mihály rendezői készsége hozta ki a regény minden szépségét és finomságát. A filmzenészek pedig azzal az odaadó szeretettel járultak meg szerepeiket, mely Bródy Sándort a művészvilág részéről méltán megilleti. Hálás legyen neki!

emlitenünk Leontine Kühnberget, a zenés berlini színésznőt, akit egyenesen e szerepre szerződtettek és a ki csodálatos művészettel és érzéssel alakítja szerepét. Várkonyi, Réthey, Forgács Kócsi, Bodonyi Béla olyan művészek, akikről külön a magyar közönségnek szólni nem kell.

Az „Ezüst kecske” most kapta meg valójában igazi illusztrációját, mert még a festőművészek esete csak művészi előhuzásokat eszközölhetett, a film az elevenség illusztrációjában is szolgált. A filmben a közönség egy Bródy regényt és egy Bródy színművet fog kapni egyszerre a maga tökéletességében és szépségében. A budapesti Royal-Apollo hossza időn keresztül, szinte irigylésre méltó sikerrel vetítette ezt a filmet és a mikor az Uránia az előadási jogot magának megszerezte, áldozatot hozott a magyar művészetért és színháza névéért.

* **Pénteken előadást tart az Apollo-színház.** (Nordisk detektív-dráma Rita Sacchettoval.) Az országos gyász miatt több mint egy hétig zárva voltak az Apollo-színház kapui. A hosszú szünet után egy világhírű slágerrel kezdi meg előadásait az Apollo. A méltóságos kalandornő című rendkívül izgalmas detektívdráma, amelynek ezúttal női hősnője van, a csodás szépségű Rita Sacchetto, aki — a szerelmi lírikus történetek után — most kreál először bűnügyi drámában szerepet. Ez külön szenzációja lesz ennek a pompás képnek, amelyen kívül egy három felvonásos bohózat (Teddy és a szolgálója) és több kisebb kép kerül bemutatásra a pénteki új műsoron. 3

* **A király temetését vetíti az Apollo.** Öfelsége temetésének történelmi eseményéről készült mozifelvételeket az Apollo-színház szombattól kezdve bemutatja. Jegyek előre lefoglalhatók. 3

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

= **A papírdragítás megfékezése.** A nyomdatulajdonosok érdeklősége rendkívüli ülést szándékozik egybehívni a papíripar áremelése ellen. A nyomdákban biztos tudomásuk van arról, hogy a papírgyárak a háború egész folyamán egyáltalában nem szűkölködtek nyersanyagban. A papíripar részéről életbeléptetett 500 százalékos drágítást leginkább a kisnyomdak és a vidéki lapok érzik meg, a melyek a papír áremelkedése folytán a lét vagy nemlét határmegyéjére jutottak. Miután ezzel a fordulattal egész vidékek kulturális és gazdasági érdeke van összeforrván, a nyomdatulajdonosok tiltakozásának illetékes helyre el kell jutnia.

Uj könyvek.

* **A hazugság.** Paul Bourget nálunk is a legolvasottabb francia írók egyike. Most egyik kitűnő műve, az A hazugság című érdekes kis regény kerül a magyar olvasó elé, Benedek Marcell gondos fordításában a Magyar Könyvtár kiadásában. A füzetet a Lampel R. (Wodianer F. és fiai) cég adta ki; ára 60 f.

* **Deák Ferenc husvétli cikke és a kiegyezést védő, 1867. március 28-án elmondott beszéde a magyar politikai történetnek oly határt jelző okiratai, amelyeket bizonyára ismerni kíván minden magyar ember.** A Magyar Könyvtár, Radó Antal rendkívüli népszerűsége jutott vállalatára mindenki számára hozzáférhetővé teszi a haza bölcsének e két nevezetes művét. Értékes tájékoztató bevezetést dr. Fayer Gyula írt. A füzetet a Lampel R. (Wodianer F. és fiai) cég adta ki; ára 30 fillér.

NEMZETI SZÍNHÁZ

Aradon, 1916. december 1-én pénteken:

C) Berlet. C) Bérlet.

3 a kislány.

Operette 3 felvonásban.

Kezdetre 8 órakor.

A szerkesztésért felel:

Rudnyánszky Endre távollétében:
Stauber József.

NYILTÉR.

(Az ezen rovat alatt közöltékért nem vállalunk felelősséget.)

ARADI KÖZLÖNY

1916. évi december hó 1-től új előfizetést nyitottunk az Aradi Közlöny-re.

Előfizetési árak:

Helyben:

Egész évre	28 K. — fill.
Fél évre	14 „ — „
Negyed évre	7 „ — „
Egy óra	2 „ 40 „

Vidéken:

Egész évre	32 K. — fill.
Fél évre	16 „ — „
Negyed évre	8 „ — „
Egy óra	2 „ 80 „

Tessék mutatványszámot kérni.

Gyergyát, Marószódát, Mosószódát,

és mindennemű háztartási, élelmi és iparcikket nagyobb és kisebb mennyiségben, belső hadszínterületre is, felelősséggel szállítok.

Gonda Nándor, Déva.

APOLLO SZÍNHÁZ.

December 1., 2., 3., péntek,
szombat és vasárnap:

A Nordisk film Compagnie ajándéka.

Rita Sacchetto sorozat

**A méltóságos
kalandornő.**

Detektív dráma 3 felv.

Főszereplő: Rita Sacchetto.

Az előadások hétköznap 5, 7 és 9 órakor, vasárnap 3, 5, 6, 8 és 9 órakor kezdődnek és nem folytatólagosak

A vasárnapi 6, 8 és 9 órai előadásokra is számított jegyek adatnak ki.

31

Láb- és kézizzadás

biztosan és leggyorsabban elmúlik, a „Peppo” folyadék és „Peppo” hintőpor segítségével.

Szárít! . . . Szagtalanít!!

Peppo folyadék ára használati utastással 1 kor. 20 fill.
Peppo hintőpor 1 kor. — fill.

Legfájdalmasabb tyukszemétől

is három nap alatt mindenki megszabadul a Hajós-féle ANAGALLIN használatával. Kezelés igen egyszerű, nem piszkos, nem ragadós. A beszerzésnél vigyazni kell az ANAGALLIN szóra. Ára használati utastással 1 korona.

Gyöngyfehér fogakat

nyerünk a

Doré fogpaszta

használatával. Nem habzik! A szájüreget deszinficiálja, utóíze igen kellemes. Ára egy porcellán-szelencének 80 fillér.

Fenti szerek kizárólagos készítője és egyedüli nagy raktára:

HAJÓS ÁRPÁD

Győrfalva Arad, Andrássy-tér 22. sz. (Megyeháza szomszé-)

A szépségápolás titka a felhasznált szepítőszerek helyes megválasztásában rejlik!

Rozsnyay kitűnő Serail arc- szepítő különlegességei

mind kipróbált jó hatású készítmények, amelyet bárki bizalommal használhat.

Rozsnyay Serail arckenőcse. Kis tégely 1-50 kor. Nagy tégely 2-50 k.

Rozsnyay Serail crémje nappali használatra. Egy tégely ára 2 korona 50 fillér.

Rozsnyay Serail szappan. Egy darab 3 kor. 50 fill.

Rozsnyay Szerén Arcpora. Lehelet finomságu. Crém, fehér, rózsás és testszelencékben. Egy dob. ára 2 korona.

Kiváló finom illatszerek. Gyöngyvirág, ibolya, Loin du bal, orgona, piros rózsas, Serail. Uvegje 1 kor. 50 fillér.

Kapható a készítőnél: 1845

Rozsnyay Mátyás gyógy-
szertárában Arad, Szabadság-tér.

özv. Szalkai Arminné

hímző és fehérnemű üzlete, előnyomda Arad, Weitzer János-u. 13. (Főpostával szemben.)

Női és férfi, gyermek kelengyék, intézeti és kórházi fehérneműk, legfinomabb anyagból, színes és fehér hímzések, fehérnemű varrások olcsó árban készülnek. — Uri leányok fehérnemű varrás, hímzés és szabás tanítására felvétetnek. 8418

Villamos szerelőket

azonnali belépésre

K E R E S

a hódmezővásárhelyi villamtelep. Ajánlatok fizetési igények megjelölése mellett említett telephez küldendők. 007

a jelen rendelet ellenére elődegeniti, vagy feldolgozza, az, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és két hónapig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntetőbírósnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik. Horvát-Szlavonországokban a kihágás miatt az ottani jogszabályok szerint erre hivatott hatóságok járnak el.

Ezen rendelet kihirdetésének napján lép életbe.

Arad, 1915. évi november hó 20.

A városi tanács.

9420—916. absz.

Hirdetmény

a III. oszt. keresetadóra, a bányaadóra és a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyesületek adójára vonatkozó kiszámítási javaslatokat tartalmazó lajstromok közzététele és az adókiivetés körüli eljárás tárgyában.

Az adókiivető bizottság elé terjesztendő adókiszámítási javaslatokat kitüntető lajstrom 8 napra a városházánál 1916. november 29 től december 7-ig kitétetvén, azokat mindenki megtekintheti s az öt vagy másokat illető adójavaslatokra nézve észrevételeit megteheti. Ezek az észrevételek a fent. határidő alatt írásban a kir. pénzügyigazgatóságnál, utóbb az adókiivető bizottságnál — melynek tárgyalásai 1916. december 9-én d. e. 9 és fél órakor a pénzügyi palota, I. em., 17. ajtószám alatt tartatnak — terjeszthetők elő.

Az adókiivető bizottság ülései nyilvánosak lévén, ott minden adózó megjelenhetik.

Az adókiivető bizottság végzésének kihirdetése után az érdekelt adóköteles félnek jogában áll az ülés folyama alatt előszóval az írást nyilatkozni, kívánja-e az ügyet és ha igen, mely oánál fogva, felszólamlási bizottsághoz felelőzni.

Az az adózó, ki a tárgyalásnál jelen volt, a felelőzés indokait írásban 8 napi határidő alatt adhatja be.

Az adóköteles fél a felszólamlási bizottságnak határozata ellen akár előszóval, akár írásban panaszt emelhet.

A panaszt a felszólamlási bizottság határozatának kézbesítésétől számított 15 nap alatt kell a kir. pénzügyigazgatóságnál benyújtani (bejelenteni) s fellebbezési magyar kir. közigazgatási bíróság határoz. A panasznak halasztó hatálya nincs.

Kelt Arad, 1916. november 28-án.

Arad sz. kir. város adóhivatala.

29521—1916.

Hirdetmény.

A m. kir. honvédelmi miniszterium 22190/Eln. 20/b—1916. szám alatt kelt rendelete szerint az épületek fedésére felhasznált vörösrézanyagot (résztét, más vörösrézből készült alkatrészek, ugymint kupolák, tetőparkányok, díszítések, tető lefolyó csatornák) továbbá a villámhárítók vörösrézanyagát, amennyiben ez az anyag a törvényhatóságok, községek, testületek, valamint magánosok tulajdonát képezi, a jelen §. utolsó bekezdésében említett kivétellel, a jelen rendelettel hadicélokra igénybevetettek jelentette ki.

Az igénybevételei kiterjed azokra a vörösrézből készült alkatrészekre és villámhárítókra is, amelyek nem vörösrézzel fedett épületeken vannak. Az igénybevett rézanyagot másként, mint a jelen §. harmadik bekezdésében meghatározott módon sem elődegeníteni, sem feldolgozni nem szabad, de annak az ingatlanhoz együttesen való elődegenítése korlátozás alá nem esik.

Az igénybevett vörösrézanyagot, tulajdonosa a jelen rendelet kihirdetésétől számított négy héten belül, szabad megengedezés alapján a terület szerint illetékes katonai parancsnokságnak eladhatja.

Az állam és egyháziak tulajdonában lévő épületek vörösrézanyagára vonatkozólag külön intézkedés történik.

Az 1. §-ban meghatározott igénybevételei alól, fontos okok fennforgása esetén, a m. kir. kereskedelemügyi miniszter felmentést adhat, aki, amennyiben a vonatkozó kérelem az épület különös művészeti vagy történelmi becsévei indokoltatnék, határozatát a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterrel, Horvát-Szlavonországok területére nézve pedig Horvát-Szlavon-Dalmáciaországok bánjával egyetértőleg hozza meg.

Ha az igénybevett vörösrézanyag átadása, valamint a katonai igazgatás által fizetendő térítés tekintetében a tulajdonos és a katonai igazgatás között az 1. §-ban meghatározott időn belül megengedezés nem jön létre, a vörösrézanyagot a katonai igazgatás cseréli ki.

A kicserélési munkálatok megkezdése előtt a vörösrézanyag értéke és a kicserélési munkálatok költségei az 1912. évi LXVIII. t. c. 24. §-a értelmében megbecsülendők, amely eljárásról a tulajdonost vagy meghatalmazottját meg kell hívni.

Abban az esetben, ha a kicserélést, akár az igénybevételei végrehajtásának folyamán, akár szabad megengedezés alapján a katonai igazgatás fogantatja, a katonai igazgatás megfelelő új fedésről, vagy kicserélésről tartozik gondoskodni, a fedési és kicserélési munkálatokat az épületek meglévő állapotának fenntartására való lehető legnagyobb figyelemmel tartozik végrehajtani és az ezekkel a munkálatokkal az épületen okozott mindennemű kárért kártérítéssel tartozik.

Aki a jelen rendelettel hadicélokra igénybevételei vörösrézanyagot

URANIA SZÍNHÁZ

December hó 1., 2., 3.
pénteken, szombaton, vasárnap:

Dródy Sándor:

Az
ezüst kecske.

Számozott jegyek a mozi irodában
válthatók. 6157

Fagydagánatok
szünetelésre-legjobb
szer a

elmulasztására,
fagyvisakoteg-
ség biztos meg-

FRIGIN.

Ara ecsettel és utasítással 1 korona.

Legfájdalmasabb tyukszemétől

is 3 nap alatt
mindenki
megszabadul

a Hajós-féle ANAGALLIN használata által. — Kezelése igen egyszerű, nem piszkít, nem ragadós. A beszerzésnél vigyázni kell az ANAGALLIN szóra. Ara használati utasítással együtt 1 korona.

Poloskák

kiirtására a legsikeresebben és teljesen csak a „Phenol-sav”-val eszközölhető. A butorokat nem rontja, még a potókat is kiirtja. Ara 1 üvegnek 1 korona.

Legjobb fekete hajfestő

a „Melegen”. Egy pár
perc alatt bármely haját,
vagy bajuszt a legszebb

állandó fekete színné lehet festeni anélkül, hogy a színt le lehetne mosni. Ara 2 korona 40 fillér.

A fenti szerek kap-
hatók a készítőnél

Hajós Árpád

gyógyszer-
tárában

ARAD, Andrásy-tér 22. sz.

Alapított 1886. évben az Aradmegyei Közkórház számára.

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Apróhirdetéseket díjtól az alábbiak szerinti számítjuk.

Minden apró hirdetés ára 8 fillér. Vas-
tagabb betűkkel 16 fillér.

A vas-
tagabb betűkkel írtakat díjtól az alábbiak szerinti számítjuk.

A legkisebb hirdetés ára 1 korona.
Az apróhirdetéseket előre kell fizetni.
Hirdetéseket csak 1/2 óráig ve-
szünk fel.

A kiadóhivatal fenntartja magának a
jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét,
amelyik tartalmában fogva eredeti alakjában
nem közzétehető, megváltoztassa.

Házasság.

Hokkint

(nyugdíjas) katonatiszt magához való
ételtartást keres. Szőke hadi özvegyok
előnyben. Leveleket (lehetőleg) fénykép-
pel „Hísten megjelölés” jellegre a
kiadóhivatalba. 6168

Levelezés.

„Bánkvetítő”

jellegre levél van a kiadóhivatalban. 6166

Hatszki.

Hihetetlenül vagy odom Magát látni. Mozdu-
latlanságra vagyok kárthatatva és vissza-
síróm az elmúlt időket. Könyörgöm, írjon.
Sok, sok forró csók. 6162

Ellátás.

Három koronáért naponta

ebéd és vacsora kapható. Ebéd három tál
étel, vacsora sült kózzal, salátával. Is-
letes magyar konyha. Ugy kihordás, mint
beut étközésre szobánsok felvételnek. Cim
a kiadóhivatalban. 6140

Alkalmazást keres.

Úgyes mindenes Művés

két tagu családnál azonnali belépésre ál-
lást keres. Krossyán Réza Opoczka, Csó-
regár-utca. 6164

23 éves nő

házvezetőnek ajánlkozik idősebb fér-
hez, vidékre is. Cim a kiadóhivatal-
ban. 6125

Alkalmazást nyer.

Folyó év

december hó 15-ikére házmesteri állás
töltendő be. Bővebbet erre vonatkozólag
Rákóczi-utca 1. szám, I. emelet. 6139

Szakácsné,

ki éves jó bizonyítványokkal rendelkezik,
uri háznál december 1-re alkalmazást nyer.
Cim a kiadóhivatalban. 2000

Nyomdász-tanulónak

felvételt két évi, kik a 14. évet beöltö-
tetek és legalább 6 osztályt végeztek. Bő-
vebbet a kiadóhivatalban.

Üzletek.

Herbály-üzlet

berendezéssel vagy anélkül, azonnal ki-
adó. Csernovits Péter-u. 27. 6161

Kiadó lakás.

1 vagy 2

különbejárta utcai butorozott szoba azo-
nal kiadó. Mikos Kelemen-u. 13. 6167

Gyógyászat.

Röh és viszkotegség

elleni fehér kenőcs kapható Ferenó-téri
Wajdits-gyógyászatban. Kis tégyel 1
korona 50 fillér, nagy tégyel 3 korona. 6171

Az angol

fájdalomcsillapító Bengue balsamot telje-
sen pótolja a Hebs-Földes-féle fájdalom-
csillapító balsam. teljesen azonos össze-
tételű, mint a Bengue liniment. Ára 2
korona. Földes gyógyszerár, Hebs gyógy-
szertár. 12

Ingatlan.

Egy székfokvesztő

sarokház, nagy telekkel, bármilyen üzleti
célnak megfelelő, eladó. Bővebbet a kiadó-
hivatalban. 6127

Rákóczi-u. 21. szám

ház eladó. Bővebbet a kiadóban. 6141

Vétel és eladás.

Könyveket

és egész könyvtárakat vesz Deák Béla
könyvkereskedés és antikváriuma Arad,
Forrai-utca. 6071

Megvétele

vagy bérbe keresek félfelek hordókat
3 akótól feljebb. Bővebbet a kiadóhivatal-
ban. 6113

Jó harban lévő

használt ponyvák megvétele keresetnek.
Cim: Rubinstein Mór, Minorita-palota. 6150

Tábori dobozok.

levelező-lapok, levelek és papírúruk nagy-
ban és kicsinyben jutányos áron kap-
hatók Pichler Sándor papirkereskedésben
és könyvnyomdájában Arad, Szabadság
tér 1. Telefon 308. 601

Különféle.

Elvesztett

a temetőben egy fekete bőr ridell.
Becsületes megtalálója kéri, minthogy
reá nézve értéktelen tárgyakat tartalmaz,
a városi adóhivatal iktatójába leadni. 6185

Írógépek

új és használt, üzemkéllékek, szakszerű
javítások, irásmunkák és sokszorosítások,
gépirás tanítás Bodnár József írógép-
szaktüzetében Salacz-utca 3. Telefon
11-41. szám. 4701

Az Anusai

aranyér-kupokát mindenben pótolják a
Hiaemorrhoidál-kupok, azonos összetételük
folytán hatásuk is teljesen azonos, ára 8
korona. Földes gyógyszerár, Hebs gyógy-
szertár Arad. 12

Intelligens

pénztárnoknőt

keresek,

kinek jó kézírása van.

Nagy Farkas,

Arad. 6175

Tűzifa

wagontételekben meg-
rendelhető Weiszberger
Sámuel utódánál, 261

Körösvölgyi pálinka-
raktárban

ARAD: Telefon sz. 651.

Értesítem

igen tisztelt üzletfeleimet, hogy
uri szabóságomat

Kazinczy-utca 5. sz. alól
Batthyány-utca 37. sz. alá
helyeztem át.

Hauptvogel Ferenc
uni szabó mester. 6887

135 koronáért egy finom
téli öltönyt.

180 koronáért egy finom
téli kabátot mérték
után készít

Hauptvogel Ferenc

férfi szabó mester
Batthyány-utca 37. szám. 6887

Amig a készlet tart

olcsó cipő- árusítás!

Amerikai női Chewraux cipő leg-
divatosabb

36 kor.

Ugyanott

alkalmi szőrmeárúk
kaphatók csak rövid ideig, amig
a készlet tart

SCHWARTZ cégnél
Forray-u. 3. 6116

Úcska, használt

ólomcsöveket

és egyéb

ólomtárgyakat

megvételeire keresünk.

Aradi nyomda részvénytársaság.

Aprított tölgyhulladék

tűzifa

ismét kapható 6149

Laendler Aladár
gőzfűrésztelepén.

Pedikrol

tetűpor

egyedül engedélyezett téregpor. 1 ra
1 korona 20 fillér. Tábori csomagolás-
ban kapható mindenütt. Főraktár:
Budapest, Török József gyógyszerár-
tárban, Király-utca 12. — Nagyvárad,
„Céllag-gyógytár.” 6925

Permetező- javítások,

Patent

kutszivattyuk,

Patent

borszivattyuk,

Patent

tűzifecskezők,

Patent

kályhacsövek,

a legnagyobb fűtőanyag megtaka-
ritással

Hönig Ottó

M. kir. szabadalmazott
szivattyú készítői

Arad, Rákóczi-utca 27.

Szeszgyári előmunkásokat

és szakmunkásokat

keres az

Első Temesvári Szeszégető és Fimo-
mitó Részvénytársulat, Temesvár. 6225